ԺԲ ՏԱՐԻ 3480 (Ն. Տ.) 2 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1895 20 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1895 13 ՌԷՊԻՒԼ ԱԽԸՐ 1313 ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ

20 ՓԱՐԱ.

ՆԱՄԱԿ ԿԱՄ ՈՐ ԵՒ ԻՑԷ ԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊԷՏՔ Է ՈՒՂՂԵԼ
ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԳՐԻ
Ղալաթիա, Կ. Պոլիս

درعليه‌ده غلطه‌ده آره‌ولك غزته‌سی اداره‌سنه

Direction du journal AREVELK
Galata, CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ
ՕՐԱԳԻՐ
Քաղաքական եւ Ազգային

20 ՓԱՐԱ.

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ համար Տարեկան դասնեկան արժաք		150
» » Վեցամսեայ » »		75
» » Եռամսեայ » »		40
Օտար երկիրներէ Տարեկան Ֆրանք		56
» » Վեցամսեայ »		28
Ընտիր թուղթի վրայ մասնաւոր տպագր. Տարեկան Օսմ. Ոսկի		2
Գաւառաց թղթատարի ծախքը միօրինակ	Ղրուշ	20

Խմբագրութենէն ուղղուած նամակ կամ այլ գրութիւն չ'ընդունուիր.

Les annonces sont reçues
AUX BUREAUX DU JOURNAL

ՔԱՐԱՓՆԵՐԸ

Հազիւ երկու տարի առաջ, երբ Ղալաթիոյ ծովեզրէն երկայնութեամբ կը կը տեսնէինք քանի մը ցռկանաւեր որոնք՝ օրերով միեւնոյն տեղը կեցած՝ մեքենական զանգազ աշխատութիւն մը կը կատարէին, թերահաւատ մտածում մը կ'ունենայինք.—ինչպէ՞ս կարելի պիտի ըլլար ծովը լեցունել քարերով ու խիճերով։—Արհեստէն քիչ շատ հասկցողները աւելի կը հետաքրքրուէին, երթալով մօտէն դիտել Քարափի ընկերութեան ճարտարագէտներն ու բանուորները որոնք փառաճապար առաջ կը վարէին իրենց գործը։

Եւ ահա, օրին մէկը, ընդհանուր զարմացում մը ունեցանք, տեսնելով Թօփհանէէն մինչեւ Քարաքէօյ լայնանիստ ու ամրակուռ քարափ մը տարածուած, ծովը ցամաքի փոխարկուած. գործաւորին համբերատար աշխատութիւնը մեքենային ընծայած դիւրութիւններուն միացած՝ վարպետին հսկողութեան ներքեւ արտադրեր էր այդ հոյակապ արդիւնքը։ Ծովեզրեայ շէնքեր, որոնց հիմերը ջուրին մէջ կը գտնուէին մինչեւ այն ատեն, յանկարծ ցամաքի վրայ հաստատուած գտան ինքզինքնին. հոն ուր մակոյկներու եռուզեռում մը կը նշմարուէր առաջ, բազմաթիւ կառքեր կ'երթեւեկեն հիմակ, ժամանակի ու դրամի խնայութիւններ իրագործելով։

Եթէ քարափներուն վրայ կը խօսինք, բացատրելու համար է ծովային վաճառականութեան, աղբերներու երթեւեկութեան կամ կարգ մը առեւտրականներու համար անոնց ընծայած դիւրութիւններն—որ առեւտրական յօդուածի մը ու մասնագիտական հետազօտութեան մը նիւթ կրնան ըլլալ.—Ցամաքի վրայ բարձրացած հոյակերտ ու շքեղ շէնքերը այնքան հիացում չեն ազդեր մեզ՝ որ օր օրին հետեւեցանք այդ քարափին յառաջացման, բնութեան դէմ մարդուն տարած յաղթանակին, Ցուաղատօրէն միօրինակ աշխատութիւն մը որ անիրականալի կ'երեւէր առաջին նայուածքով և որ սակայն երեւան բերաւ հարթ հաւասար գետին մը՝ հոն ուր գորշ ալիքներ կը ծփային, և հանրութեան առջեւ պարզեց երկար հրապարակ մը, որ կոկուելով, մաքրուելով ու զարդարուելով, մարդուն ճարտարութեան միայն ու գեղեցիկ յիշատակներէն մէկը պիտի ըլլայ։

Ինչ որ ամենէն աւելի ուշադրութիւն կը գրաւէ այդ հսկայ ձեռնարկութեան մէջ, այն մանրակրկիտ ու անդադրում գործունէութիւնն է որ տիրեց ու կը տիրէ անոր շուրջը. օրն ի բուն, շաբաթներով, ամիսներով, բանուորը չի յոգնիր փոխադրելով քարի կոյտերը ցամաքէն նաւ ու նաւէն ծով թափելով. վէտվէտումը որ առաջ կուգայ ջուրին մակերեսին վրայ, ակնթարթի մէջ կ'անհետի, ու նորէն ծովը կը պարզուի անդնդախոր. կը կրկնուի ու կը կրկնուի նոյն բանը, մինչեւ որ յատակը բարձրանայ տակաւ առ տակաւ ու ջուրը տեղի տայ արհեստական ցամաքին. և երբ, ճարտարագէտներ ու քարակոփներ, կը ձեռնարկեն զայն հարթելու աշխատութեան, բանուորին ինչը կը հեռանայ մէկ երկու մետր տեղ՝ վերսկսելու համար իր անսպառելի աշխատութիւնը։

«Մրջիւնի գործունէութիւն» կ'ըսէին շատերը՝ քարափին աշխատութեանց ականատեսութիւնն ու յառաջացումը դիտելով. մարդուն և այդ պզտիկ ճճիին միջեւ կեցած տարբերութեան համեմատութիւնները պահելով, նոյնքան պատշաճ էր որքան ճիշդ էր այս նմանութիւն. և ինչպէս այդ մեծ ու ճարտարուեստ ձեռնարկութեան, ամենէն համեստ սահմաններուն մէջ ալ՝ մրջիւնի գործունէութիւնն է օրինակը ու վարիչը եւրոպական ճարտարագիտութեան ու աշխատասիրութեան. գործաւորին համար որ ձեռքով կը բանի, արուեստագէտին համար որ միտքով կը յոգնի, հնախոյզին համար որ ծածկուած նիւթ ունի իր առջեւ պրպտելու, գրողին համար որ կը կասի իր լեցունելիք էջերուն լայնութեանը կամ շատութեանը առջեւ, միշտ նոյն համբերատար ոգին, նոյն կանոնաւորութիւնն են՝ մրջիւնէն ընդօրինակուած և որոյ շնորհիւ խել մը համբողջ ձեռնարկներ ինչպէս երկաթուղիք, հանրակառք և այլն, հաստատուած են Թուրքիոյ մէջ յօգուտ առեւտրական և երկրագործական բարգաւաճման։

ԿԷՄԼԷՅԻԿԷՆ ԲԱՑԱՏՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Կէմլէյիկէն եօթը ստորագրութեամբ նամակ մը ստացանք՝ ի պատասխան սեպտեմբեր 9ի Արեւելքի յօդուածին, որով կը գանգատէինք տեղւոյն Հայոց մատրան ու վարժարանին փակուելէն, զոր պաշտպանական թղթակից մը անհատ մը արարքներուն կը վերագրէր և որոնց վրայ ծանրացած էինք, աւելցունելով թէ այդ անհատը կը նկրտի նաեւ տեղէն խախտել տեղւոյն քահանան որ բարւոք կերպով կը պաշտօնավարէ տասնըչորս տարիէ ի վեր։

Նամակագիր ազգայինները, իրենք, ընդհակառակը կը քննադատեն յիշեալ Տէր Հօր ընթացքը և կարծիք կը յայտնեն թէ «համեստօրէն իր հրաժարականը մատուցանելով, գայթակղութեան վերջ տայ, եկեղեցականութեան վարկն ու պատիւը բարձրացնելու պարտաճանաչութեամբ»։ Եւ կը յարեն թէ, Պրուսայի (որուն թեմն է Կէմլէյիկ) առաջնորդական տեղապահ Հօր երթալուն կը սպասեն որպէս զի մատնանիշ եղող կացութեան [illegible] պարզելով և ստուգելով, տեղեկագրուի ի Պատրիարքարան։ Մենք ալ նոյն փափաքը յայտնած էինք, չմոռնալով սակայն ստուգութիւն տալ մատրան ու դպրոցին վերաբացման խնդրոյն։ Սակայն քանի որ Կէմլէյիկէն եօթը ազգայիններ փութացեր են բացատրութիւն մը ղրկել, գոնէ երկու բառ գրելու էին թէ ինչո՞ւ փակուած են ու կը շարունակեն փակ մնալ իրենց մատուռն ու դպրոցը, փոխանակ քահանային վերաբերող մասերը միայն շօշափելու։

ԱՅՐ ՄԱՐԴ ԵՒ ԿԻՆ ՄԱՐԴ

ԱՌՆԵՒԿՆՈՋ ՍԵՌԱՅԻՆ ՀԱՆԳԱՄԱՆՔՆԵՐԸ.—
ԿԱԶՄԱԿԱՆ ԵՒ ԲՆԱԽՕՍԱԿԱՆ ՏԱՐԲԵՐՈՒԹԻՒՆ

Արդարեւ փափաքելի է գիտնալ մարդկային երկու տարբեր սեռերուն պատմութիւնը որ մեծ ազդեցութիւն ունի ընդհանուր առողջութեան հետ։ Այս կերպով պիտի հասկնանք նաեւ անոնց յարաբերութիւնները կամ կապակցութիւնները որոնց մէջ՝ բնութիւնը դրած և սահմանած է մարդս, երկու սեռի բաժնելով զայն։

Բայց ի՞նչ կրնայ ըլլալ երկու սեռերու մէջ եղած տարբերութիւնը։

Ա. Ուղեղ և մտային կարողութիւն.— Գիտունները շատոր մասնագիտական հետազօտութեամբ բացարձակապէս հաստատած են թէ արանց ուղեղին իր զարգացմանը մէջ միջին ծանրութիւնը 150 կրամի առաւելութիւն մ'ունի, որ ցոյց կուտայ անոնց մտաւորական առաւելագոյն կարողութիւնը և կանանց մտային ակներեւ տկարութիւնը։ Ուստի անոնց ուղեղը իգականէն աւելի ընդունակ է խանգարման, մտային խանգարմունք առաւել յաճախ կը պատահին արանց քան թէ իգական սեռին մէջ։ Կինը ունի նաեւ սեռային յատուկ կարգ մը հանգամանքներ որոնցմէ արական սեռը բոլորովին զուրկ է։

Արդ, ինչ կինը իր սեռին պատկանող մասնաւոր հանգամանքները ունի, էրիկ մարդն ալ ունի իր սեռին յատուկ առաւելագոյն պաշտօն մը,—մտքի և մարմնոյ յարատեւ աշխատութիւնները և յոգնութիւնները, ընտանիքի նիւթական և բարոյական ծանր պատասխանատուութիւնը, որոնք կը պահանջեն մտաւորական առաւելագոյն կարողութիւն, որոնցմէ մասամբ զուրկ մնացած է կինը։ Այս բաւական չէ,—երբ կը տեսնուի թէ ամենէն աւելի արական սեռն է որ գիտութեան և ուսմանց այն բազմաբեղուն ասպարէզին մէջ կը նետուի։

Բ. Ջղային դրութիւնը.— Շատերու յայտնի է թէ, կանայք ընդհանրապէս շատ զգայուն ու փափուկ են իրենց ջիղերու միջոցաւ, սակայն ըսել չենք ուզեր թէ անոնց ջիղերը մարդիններէն տարբեր կազմուածութիւն մը ունին և կամ աւելի շատ են, այլ ինչ որ է էրիկմարդուն համար նոյնն է նաեւ կնոջ համար, սա տարբերութեամբ միայն որ կանանց ջիղերը շատ աւելի դիւրազգած ու փափուկ են. կանայք շուտով կը յուզուին և շուտով կը զգածուին ու չափազանց երկչոտ և շատ աւելի կրքոտ կ'ըլլան, մտքերնին ու սրտերնին սակայն և անոնց բարոյական ոյժը բաղդատմամբ շատ աւելի բարձր է։ Երբեմն առանց պատճառի կուլան կամ կը խնդան և կամ փոխանակ խնդալու կուլան և լալու տեղ կը խնդան։ Իրենց ջիղերուն վերջին ծայր զգայնութեան պատճառաւ ջղային զանազան տեսակ հիւանդութիւններու ենթակայ և կամ տրամադիր կ'ըլլան, ինչպէս, ստնգական երեւոյթներ, ջղաձգութիւն և ցնցումներ։

Գ. Մարսողութիւն.— Մարսողութեան կողմանէ եղած տարբերութիւնը շատ քիչ է, սաչափ միայն թէ՝ կանանց ստամոքսը փոքր, երկայնաձեւ ու չափազանց զգայուն է քան արանցը։ Նոյնպէս և աղիքները, և այս պատճառաւ մեզմէ աւելի դիւրին կրնան մարսել բուսեղէնները։

Դ. Շնչառութիւն.— Շնչառութեան կողմանէ սա տարբերութիւնը կրնանք ցոյց տալ. ութ տարեկանէն սկսեալ մինչեւ 15 տարեկան արու զաւակ մը, մէկ ժամուան մէջ միայն 7 կրամ ածխային կազ կը սպառէ, մինչդեռ նոյն տարիքը ունեցող աղջիկ զաւակ մը առաւելն վեց կրամ պիտի կրնայ սպառել նոյն կազէն։ Մանչ տղան հետզհետէ զարգանալով 20—30 տարեկան հասակին մէջ, մէկ ժամէն 12 կրամ պիտի սպառէ, սակայն և այնպէս կնոջ մը սպառած ածխային կազը 8 կրամը չանցնիր, ան ալ յղութեան տագնապալից սահմանին մէջ միայն։

Ե. Արեան շրջանը.— Գիտնականապէս հաստատուած իրողութիւն մ'է թէ՝ կանանց սիրտը, բաղդատմամբ քիչ փոքր է, և նոյնպէս արեան քանակութիւնը երկու տարբեր սեռերու մէջ ալ քիչ թէ շատ կրնայ տարբերիլ, ինչպէս՝ կանանց արեան կարմիր գնդիկները մարդիններէն շատ են, հետեւաբար անոնց արիւնը մեր արիւնէն աւելի ջրոտ է ու անգոյն և այնչափ ալ կարմիր չէ։ Ասկէ զատ մեր արիւնը աւելի շատ բնապատուակ կը պարունակէ քան թէ կանանց արիւնը. նմանապէս արանց արիւնը շատ աւելի իւղային տարրեր կը պարունակէ։

Զ. Հասակի և մարմնոյ ծանրութեան ալ տարբերութիւն կայ, երկու սեռն ալ մինչեւ 12 տարիքը այս տարբերութիւնը նոյնն է։ Հետզհետէ քիչ թէ շատ զգալի կրնայ ըլլալ, այնպէս որ 12 տարեկան մանչ տղայ մը, նոյն տարիքը ունեցող աղջիկ տղէ մը բաղդատաբար 4-5 օխայ աւելի ծանր կը կշռէ, սակէ պիտի կրնանք հետեւցունել թէ կատարեալ տարիք ունեցող առն և կնոջ մը մարմնոյ միջին ծանրութիւնը 4-5 օխայ առաւելութիւն մ'ունի։ Կիւէլէ անուն երեւելի ուսուցիչ, իր գծած վիճակագրութեան մէջ ցոյց տուած է երկու սեռերուն մէջ եղած այս տարբերութիւնը, զոր յարմար կը տեսնենք յիշել հոս,—զոր օրինակ, կատարելական հասակին մէջ արական սեռի մարմնոյն ծանրութիւնը առ նուազն 27 և առ առաւելն 77 օխայ կը կշռէ։ Կանանցը 21, առ առաւելն 71 օխայ, հետեւաբար էրիկ մարդիկ աւելի կանուխ կատարելութեան կը հասնին քան կիները։

Կենաց մինչեւ 40րդ տարիքը մարմինը կը ծանրանայ և քիչ մը ատեն այսպէս մնալով 60րդ տարիքին մէջ այլեւս պակսիլ կսկսի. Նորածին տղեկ մը կը կշռէ 600-800 տրամ և հետեւաբար չափահասի մը մարմնոյն ծանրութիւնը՝ նորածին մը ծանրութեան 20 անգամին հաւասար է, այսինքն թէ չափահաս մը 35 օխա կը կշռէ։

Գալով հասակի տարբերութեան,—պիտի տեսնենք թէ առաւելութիւնը դարձեալ արական սեռին մէջ է, այսինքն թէ էրիկ մարդիկ աւելի երկայնահասակ են քան թէ կանայք և այս տարբերութիւնը 15ս. մէթր է։ Մարդուս հասակը կ'երկարի մինչեւ 30 տարիքը և մինչեւ 50 տարեկան հասակին մէջ եղածին պէս կը մնայ, սակէ վերջը այլ եւս 80րդ տարին հետզհետէ կը կարճի, 6 հ. մէթրի չափ միայն, այնպէս որ 30 տարեկան չափահաս հասակի մը երկայնութիւնը միջին հաշւով 1 մէթր 84.54. մէթր է և սակայն կրնայ փոխուիլ տարւոյն եղանակին կազմուածքին և սնանելուն կերպին համեմատ։

Այս ամէն բաները ըսելու ատեն, աւելորդ չեմ համարիր յիշել նաեւ երկու սեռերու ծննդեան ու մահուան միջեւ եղած տարբերութիւնն ալ,—Պուտէն անուն ֆրանսացի նշանաւոր ուսուցիչը ըսած է թէ 106 մանչ տղու փոխարէն 100 աղջիկ կը ծնի և 1000ի հետ բաղդատութեան դնելով գրուած է թէ 17 արու տղու դէմ 16 աղջիկ կը ծնի, մէկ աւելի տարբերութեամբ։

Թէ ո՞ր սեռին մէջ աւելի շատ մահ կը պատահի։

Այստեղ պիտի տեսնենք թէ դարձեալ առաւելութիւնը արական սեռին մէջն է, այսինքն գրուած է թէ 65 արու զաւակի դէմ 64 աղջիկ կը մեռնի։ Մինչեւ հոս տեսնուած վիճակագրութեանց համեմատ մանչերու ծնունդը բաղդատմամբ աւելի էր աղջիկներէն, մինչդեռ մեռնողներէն շատը արական սեռի մէջ կը գտնենք. ըսենք թէ ինչո՞ւ է այս տարբերութիւնը, միթէ բերենք անգամ մը թէ այր մարդն է որ ամենէն աւելի արտաքին արտասովոր ազդեցութեանց՝ պատահարի կամ վտանգներու ենթակայ է։ Բնականաբար աւելի մեռնողները էրիկ մարդիկ են, սոր համար ալ եթէ այսօր եղած վիճակագրութեանց նայինք, էրիկ մարդոց թիւը շատ աւելի պակաս պիտի գտնենք, մինչդեռ ասոր դէմ տեսանք թէ՝ արու զաւակներ աւելի շատ կը ծնին։

Աւելի որոշ գաղափար մը տալու համար, մարդս իր ծնած օրէն սկսեալ ցոյց տալ,—մինչեւ 6րդ ամիսը մեռնողներու շատը արու է և յետոյ կենաց մինչեւ պատանեկութեան տարիքը քիչ մը ատեն հաւասարութեան մէջ կը մնայ։ Կենաց 12րդ—16րդ տարիքը իգական սեռէն աւելի մահ կը պատահի։ 18—28րդ տարիքին մէջ էրիկ մարդիկ, նոյնպէս 28—50րդ տարիքին մէջ դարձեալ կիներն են որ շատ կը մեռնին և այս կը պատահի մանաւանդ յղութեան շրջաններուն մէջ, ծննդաբերութեան ատեն և կամ կանխահասութեան ժամանակ։ Այս տարիքէն վերջ դարձեալ հաւասարութիւն կը գոյանայ։

Տարւոյն եղանակին, կլիմայի և օդոյ վիճակին համեմատ մահերու սահմանը կը փոխուի, ինչպէս ձմեռ ատեն (դեկտ. յունվ. և փետր.) ամիսներուն մէջ նորածիններէն է որ շատ մահ կը պատահի։ 8—10 տարիքներու միջանկեալ շրջաններուն մէջ, գարնան եղանակին է որ աւելի մահ կը պատահի։ Կենաց 58 տարիքէն վերջ ընդհանրապէս ձմեռ եղանակին մեռնողները ծերերն են և սոր համար է որ ծերերը ցուրտէն շատ կը վախնան։

ՏՈՔԹ. Յ. ՍԱՆՏԱՂՃԵԱՆ
12 Սեպտ. 95 Մալկարա

ԻՆՔ ԻՐ ՄԵԾ ՀԱՅՐՆ ԸԼԼԱԼ

Փիլատելֆիոյ բնակիչ մը անձնասպան եղեր է, կ'ըսեն, սա տարօրինակ գաղափարին ճնշման ներքեւ թէ ինք իր մեծ հայրն էր։ Ահաւասիկ իր թողած նամակին օրինակը. «Ամուսնացայ այրի կնոջ մը հետ որ չափահաս աղջիկ մը ունէր։ Հայրս շատ անգամ կուգար տեսնել մեզ, և սիրահարելով խորթ աղջկանս հետ, ամուսնացաւ անոր հետ. այնպէս որ իմ փեսաս եղաւ, և աղջիկս՝ իմ մայրս, հօրս կինն ըլլալով։ Քիչ ետքը կինս զաւակ մը բերաւ աշխարհք, որ բնականաբար հօրս աներձագն էր եւ իմ ալ մօրեղբայրս, քանի որ եղբայրն էր իմ խորթ մօրս։ Հօրս կինն ալ զաւակ մը ունեցաւ, որ բնականաբար իմ եղբայրս էր, ու նաեւ իմ թոռս, աղջկանս զաւակը ըլլալով։ Հետեւապէս կինս իմ մեծ մայրս էր, վասն զի մօրս մայրն էր։ Միեւնոյն ժամանակ կնոջս ամուսինն ու թոռն էի, և որովհետեւ մէկու մը մեծ մօր ամուսինը իր մեծ հայրն է, ես իմ մեծ հայրս էի»։

Իրաւ զարմանալի է որ սանկ հաշիւներ ընելու կարող մարդ մը անձնասպան ըլլալու աստիճան խենդ ըլլայ։

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆՆ Ի ՌՈՒՍԻԱ

Ժուռնալ տը Սէն-Փեթերպուրկի մէջ հետեւեալը կը կարդանք.

Մեր կալուածատէրները շատ անգամ ըսած են թէ երկրագործութեան ողորմելի վիճակին գլխաւոր պատճառներէն մէկը երկրագործական բերքերու արտածման եղանակն է։

Ռուս թերթ մը չի հերքեր այս խօսքը և ի հաստատութիւն կարգ մը տեղեկութիւններ կուտայ յոյժ հետաքրքրաշարժ ի մասին Օտեսայէն արտածուած ցորեններուն։ Այս քաղաք, ինչպէս յայտնի է, վերջին ժամանակներս գործողութեանց մեծագոյն կեդրոն եղաւ արմտեաց ռուսական առեւտուրի մասին։ Անցեալ տարի, օրինակի համար, Օտեսայէն մօտ 150 միլիոն բուտ ցորեններ արտածուեցան, այսինքն ամբողջ արտածման 100էն 25ը։

Օտեսայի նաւահանգիստը կը քաշէ մեծագոյն մասը հարաւային Ռուսիոյ բերքերուն, որ երկաթուղիով, ձիով կամ գետով կը ղրկէ։ 1893ին, երկաթուղիները Օտեսա փոխադրեցին հոն ղրկուելիք ամբողջ ցորեններուն ⁰/₀ 60ը, և ⁰/₀ 30ը գետով։ Այժմ այս թուանշանները քիչ մը փոխուած են. գետով առաքումները ⁰/₀ 35ի բարձրացած են, մինչ երկաթուղիք ⁰/₀ 50։ Ասիկա եւեթ բաւական է ցուցնելու թէ փոխադրութեան արհեստական պայմանները թերի են։

Ընդհանրապէս, Ռուսիոյ մէջ յաւելուածական ծախքերը փոխադրութեան և արմտիքներու վաճառման համար՝ ապրանքին արժէքին կէսին հաւասար են։ Եւ ուշագրաւը փոխադրութեան սղութիւնն է։ Օրինակի համար, մէկ բուտ ցորենին համար Օտեսայէն Լոնտոն 7 կոպէկ կ'երթայ, մինչդեռ Օտեսայէն 300 վերստ հեռաւորութեան գտնուող կայանէ մը առաքողները իւրաքանչիւր բուտը 11 կոպէկ կը վճարեն մինչեւ այն նաւահանգիստ։ Գետի միջոցով եղած առաքումները նուազ սուղ չեն, քանի որ Ալեքսանդրովքէն Օտեսա նոյնքան կ'արժէ որքան Օտեսայէն Լոնտոն։

Իրօք այս ապօրէն վիճակին պատճառները բազմաթիւ են, կ'ըսէ յիշեալ թերթը։ Այսպէս, օրինակ, սակագինէն զատ, երկաթուղիները յաւելուածական ծախքեր կ'առնեն,—ծախք կառքի, կշռելու, մթերացման, որոց քանակը ո և է քննութեան ենթակայ չէ և երկաթուղիներու իրական ծախքերը կ'անցնի։

Հակառակ ասոր, այս վերջինք շատ քիչ բան կ'ընեն իրենց յանձնուած ապրանքներուն կանոնաւոր փոխադրութեան համար։ Շատ անգամ վակոնները կը պակսին, ցորենը շաբաթներով ու ամիսներով բացօթեայ կը մնայ և ամբողջովին կ'աւրուի։ Այս պայմաններուն մէջ՝ պայմանաժամու ապրանքներ ինչպէս յանձնել։ Ուստի օտար շոգենաւերը ստիպուած են երկար ատեն մնալ Ռուսիոյ նաւահանգիստներուն մէջ սպասելով ցորենի մը բեռին որ անիրեն մը մնացած է փոխադրութեան համար՝ ի կայանէ երկաթուղիի։

Ցորենի վաճառման միջոցներն ալ սուղ են։ Ընդհանրապէս ցորենը դեռ չհնձուած կը գնեն և հունձքէն ետք ամէն տեսակ օտար նիւթեր կը խառնեն՝ կշիռը աւելցնելու համար։

Անցեալ տարի Օտեսայի մէջ ցորեանի մէկ բուտը 50-60 կոպէկ կը ծախուէր, Լոնտոնի մէջ 72-78 կոպէկ, և Օտեսայի նահանգին մէջ 27 կոպէկ։

ԹԵՐԹՕՆ «ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի (84)

ԺԻՒԼ ՏԸ ԿԱՍԹԻՆ

ԲՕԼԻՆ ՏԸ ՄԵՐԻԱՆ

ՄԱՍՆ ԵՐՐՈՐԴ

Յետոյ մէկէնիմէկ անհետ եղաւ՝ հոն հաւաքուած բոլոր մարդիկն ապշութեան մատնելով։

—Խենդ մըն է, ըսաւ մէկը։

—Անշուշտ, աւելցուցին միւսներն իբրեւ արձագանգ և ցրուեցան...

. . . .

Մարքիզը՝ Մոնսօ պարտէզին վարօքը կոմսին միացած էր...

Երիտասարդին ձին հանդարտած էր։

—Ի՞նչ եղաւ։

—Ոչինչ, հայր իմ, կին մը որ փախցուց զիս, և ձիս խրտչեցաւ։ Գիտէք որ ոչինչ բանէ մը կը խրտչի։

—Կը ցաւիմ որ, ըսաւ մարքիզը, այսքան դիւրագրգիռ ձի մը գնեցիր։ Կը վախնամ որ դժբախտութիւն կը պատահի ձեզ։

—Մի՛ վախնաք, հայր իմ, աղէկ ձի նստող եմ։

Հիմակ կամաց կամաց կ'երթային քով քովի քալելով անխօսուկ։

Մարքիզը, ինչպէս ըսինք, քիչ փոխուած էր այն երկար տարիներու միջոցին ուր աչքէ կորուսինք զինքը։

Որովհետեւ մազերն արդէն յոյժ ալեխառն էին, ճերմկած էին հիմակ։ Մորթը մագաղաթի գոյն էր և այնքան նիհարցած էր որ ճիշդ կմախքի կը մօտենար, բայց տակաւին շատ ուղիղ կը կենար, ազնուականի մեծ հանգամանք ունէր, իր խիստ կիսամօրուսներովը և իր իրոխտ ու դաժան աչքերովը. բարոյականի մասին՝ մեծ փոփոխութիւն մը առաջ եկած էր իր մէջ... Հակառակ առերեւոյթ անտարբերութեան որով Պ. Լանթէնի բերնէն իմացած էր տոքթոր Պեալօի և անոր պաշտօնեային սպանման լուրը, սակայն զգացած էր այս գծուծ ու գարշելի ոճիրէն և մտածած էր որ ուր կը քշէին զինքը։

Զզուելի մարդերու ձեռքով գործուած այս սպանութեան մէջ իր մեղսակցութիւնը՝ գարշանքով ուռեցուցած էր իր սիրտը։ Վճարած էր Պ. Լանթէնի, անոր յանձներ էր իր մարդոցը խոստացուած գումարը, և որոշած էր Ֆրանսայէն հեռանալ, որպէսզի զանոնք չտեսնէ. և քանի մը օր ետքը Մարքի հետ նաւ կը նստէր Անգլիա անցնելու... Անկից Պելճիա անցաւ, Գերմանիոյ, Ռուսիոյ մէջէն անցնելով գնաց Կ. Պոլիս, Ամերիկա. երկու ամիս հոս, երկու ամիս հոն, ջանալով մոռնալ ինչ որ թողած էր ետին։

Մարք հետը կ'առնէր. իր ընկերը կ'ըլլար և քիչ քիչ անոր նկատմամբ կը զգար բարեկամութիւն մը որուն վրայ ինք ալ կը զարմանար։ Այն աստիճանին կը հասնէր որ ա՛լ չէր յիշեր թէ ատելի հակառակորդի մը զաւակն է։ Մնաց որ տղան, որ բնաւ միտքը բան չէր պահած առաջին տարիներէն և մարքիզն իր ճշմարիտ հայրը կ'ենթադրէր, սիրտը շարժող սէր մը կը ցուցնէր անոր։ Բան մը չէր մերժեր։ Կը շփացունէր զայն, և Մարք քանի մեծնար՝ ընկեր մը կը դառնար։ Կարծես անցեալը կ'անհետանար, մշուշոտ հեռաւորութեան մը մէջ կը կորսուէր։ Զգացում մը միայն դուրս կը ցցուէր այդ անցեալին խաւարէն, իր ատելութիւնը Բօլինի համար։

Պ. Լանթէնի միջոցաւ, որ իր շահերը պաշտպանած էր, իմացած էր անոր տառապանքները, և անոր տառապանքները կ'ուրախացնէին զինքը...

Միակ մեծ վիշտը զոր այդ միջոցին զգաց, Բօլինի փախստեան լուրն էր։

Պ. Լանթէն խեղճ կնոջ ետեւէն արձակած էր իր ոստիկան բարեկամները, բայց անօգուտ...

Արդ, բաւական երկար այն ժամանակամիջոցին ուր աչքէ կորուսինք, Իրվուա մարքիզն արտասահման բնակած էր Մարքի հետ։

Երբ Մարք բանականութեան տարիքին հասած էր, սկսած էր մօրը վրայ խօսիլ անոր։

Դժբախտ կնոջ երեսին կը զարնէր որ թողած էր իր զաւակը, Փարիզի մէջ խուլէն երթալու համար Արթիւրի անուն տեսակ մը նկարիչի որուն հետ յանկարծակի բռնուած էր։

Մենամարտի հրաւիրած էր այդ մարդը և սպանած էր զայն, յետոյ ինք թողած էր անարժան արարածը զոր սիրելու տկարութիւնն ունեցեր էր և որ հետեւած էր իր հաճոյական չարաստիճութիւններուն. և ա՛լ չէր զբաղած անով, չկրնալով սպանել բոլոր այն մարդերը զորս պիտի սիրէր իր կինը։

Տակաւին կ'ապրէ՞ր... մեռա՞ծ էր։ Չէր գիտեր։

Մարք տարտամօրէն, տեսակ մը շփոթ անցեալի մէջ կը զգար ինքզինքն ուր յստակ բան մը չէր երեւար, կին մը տեսած էր իր մօտ որ կը գգուէր ու կը պագնէր զինքը։

Այս կին կարծես կը սիրէր զինքը... Բարի երեւոյթ ունէր։ Իր մայրն էր։ Չէր գիտեր։

Փոխադարձաբար Մարք կը սիրէր մարքիզը, որուն, կը մտածէր, ամեն բան կը պարտէր։

Որոշուած էր անոնց միջեւ որ Մարք երբեք չամուսնանայ։

—Երբ մեռնիմ, կ'ըսէր Մարքին, ուզածդ պիտի ընես, բայց մինչեւ այն ատեն մ'բաժնուիր ինէ։ Անշուշտ երկար չպիտի սպասցնեմ քեզ։

Այսպէս ապրած էին մարքիզը, Իրվուա կոմսը, մինչեւ այն օրն ուր տեսանք երկուքին ալ ձիով դուրս ելլալը Մալերպի ապարանքէն։

Ժ.

Իրվուա մարքիզն ու իր որդեգիր զաւակը քով քովի առաջանալէ յետոյ հասած էին Պուա-տը-Պուլոնեի ծառուղին բերանը։ Հոն քիչ մը իրենց ձիերուն ձգեցին սանձերը և արշաւակի գացին մինչեւ փայտէ վանդակորմը, յետոյ նորէն հեցան։ Մարքիզը բազմահոգ ու մտադրայ կ'երեւար։

Վասնզի մարքիզը Փարիզ հասնելէն ի վեր իր առջեւ ցցուած տեսեր էր Պ. Լանթէնի կերպարանքն,—իրեն այցելող առաջին անձերէն մէկը,—և անցեալի յիշատակները զորս բոլորովին թաղուած կը կարծէր։

Լանթէն, մարքիզին մեկնումէն ի վեր, զօրութիւն մը եղած էր։ Ամեն բան յաջողած էր թշուառականին... Իր հաճոյակատարութեան ու ոճիրներուն գինը եղած գումարով Փարիզ գացած էր՝ Պ. տ'Իրվուայի մեկնումէն յետոյ՝ դրամատուն մը հաստատել որ քիչ ժամանակուան մէջ ահագին ընդարձակութիւն գտած էր։

Միլիոնները վազած էին իր սնտուկին մէջ, և ժամանակին դրամական ամենէն մեծ անձնաւորութիւններէն մէկն եղած էր։ Հարստանալով՝ գիրցած էր... և իր չարագործութիւնները շուտով մոռցած։

Կը հպարտանար իր ճարպկութեան, իր կորովին վրայ,—այս ճարպկութիւնն ու կորովը չարին գործածուած ըլլալով։

Օր մը սակայն, երբ իր երջանկութեան գագաթնակէտն էր, պահ մը սոսկացեր էր։ Տեսած էր հարստութեան դանդաչելն իր հիման վրայ։

Իր Լոնտրա փողոցին ապարանքին մէջ, շքեղ ապարանք մը որ մասնաւորապէս հիմնել տուած էր իր դրամատան համար, օր մը իր բախտին տժգունիլը տեսեր էր բոկոտն թշուառականի մը հանդէպ որ իբրեւ անցեալին ուրուականն երեւցած էր իրեն...

Երբ իր դրամատանին դուռը կ'առաջնորդէր իր վարչական խորհուրդին անդամները, բարապանն եկած իրեն յանձնած էր երկտող մը որուն գիրը տժգունեցուցած էր զինքը...

Դուռը գոցելէ առաջ խուսափուկ ակնարկ մը նետեց նախասենեակին վրայ և հարցուց.

—Այդ մարդը հո՞ն է։

Բարապանը պատուհանի մը սրմածակը ցուցուց և հզօր դրամատէրը վարագոյրներու ստուերին մէջ ծածկուած տեսաւ երկար մարդ մը, այնքան տժգոյն որ կարծես հոգին պիտի աւանդէր և որ քուրջեր հագած կ'երեւար որք կը ծփային գրասենեակին ջերմութեան մէջ։

Զայրոյթի ու գարշանքի շարժում մը ըրաւ, բայց սակայն ըսաւ բարապանին.

—Ներս մտցուցէք այդ մարդը։

Եւ իր գրասենեակը դառնալով՝ խնամով փակել տուաւ իր քարտուղարին խուցին հետ հաղորդակցող դուռը, վար իջեցնել տուաւ վարագոյրներն և յետոյ սպասելու ընդ առաջ ելաւ։

Դրամատէրը պահ մը դիտեց զայն, տեսաւ անոր տղմալից ստնամանները որք բզքտուած էին և որոց զզուելի երեւոյթը երեւան կ'ելլար կարմիր գորգին վրայ սփռուող լոյսը։ Մէկ ակնարկով տեսաւ անոր գդակը, փայլուն, իւղոտ, թաց, որուն եզրերները կրծուած կ'երեւային մուկերէ, յետոյ ըսաւ բարապանին.

—Թո՛ղ մեզ, և մարդ մ'ձգեր։

Բարապանը խոնարհեցաւ և դուրս ելաւ, տարօրինակ զարմանք մը ցուցունելէ յետոյ։

(Շարունակելի)

Կ. ՊՈԼԻՍ, ՍԵՊՏ. 20/2 ՀՈԿՏ. 1895

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

ՊԱՍԴԷՕՌ

Ֆրանսա իր ամենէն մեծ Գիտունը կորսնց, և Մարդկութիւնն՝ իր մեծագոյն Բարերարներէն մէկն։ Նոր ժամանակներու ամենէն նշանաւոր Ֆրանսացին մեռաւ անցեալ օր։ Այսա՛նկ հանճարներն են որք զՖրանսա հանգիպացուցած են ճշմարտապէս «մեծ ազգ»։ Անոնց փառքն է անվիճելի։ Անոնք առնուլ տուած են Մարդկութեան՝ իր ամենէն որոշ ու ամենէն որոշիչ քայլերը Քաղաքակրթութեան շաւիղին մէջ։ Պոնաբարդներն անգամ գուցէ մոռցուին՝ հետք չմնալով անոնց երկրակալութիւններէն, և անոնց պատճառաւ ձախողուածքն անգամ սրբուելով ջնջուելով իրարու յաջորդող սերնդոց յիշողութենէն։ Ամենէն ազմկայոյզ գրագէտներու և փիլիսոփաներու գործերէն անգամ ի՞նչ պիտի մնայ դար մը ետքը։ Բայց որքան ատեն Մարդկութիւնն՝ երախտագէտ պիտի յիշէ ինչ որ պարտական է Բասդէօռի գիւտերուն։

Մարդկութիւնը բարերարներ ունեցաւ որք իր նիւթական բարօրութեան միջոցներն աւելցուցին, խելքով նիւթին յաղթել և հարստանալ սովրեցուցին իրեն։ Մարդկութիւնն ուրիշ բարերարներ ալ ունեցաւ, որք արկածներու, հիւանդութիւններու դարման տանելով, իր կեանքն երկարեցին։ Բայց Բասդէօռ միայն կրցաւ երկու տեսակ բարիքը մէկէն ընծայել Մարդկութեան, թէ՛ հիւանդութեանց դարման և թէ՛ հարստանալու միջոց ցուցնելով։

Միկրոբներու և խմորումներու վրայ իր արդիւնաշատ քննութիւնք եղան աղբիւրն ուստից բխեցան միջոցներ շերամի, գարեջուրի, գինիի և քացախի արուեստին առաջքն առնելու, որով շերամաբոյծք, գարեջուրի գործարանք և այգեպանք ու գինեպանք, անհամար միլիոններ ազատելով, երախտագէտ մնացին «Բասդէօռացման» իրենց արհեստագործութիւնը վերակենդանացնելուն համար, որոյ շնորհիւ աշխարհս ամեն տարի միլիոններով ֆրանք կը շահի այժմ։

Գաղափարաց ուրիշ կարգի մը մէջ, նոյն աշխատութիւնք եղան շարժառիթ որ Բասդէօռ գտաւ ամեն կենդանի արարածները զարնող ահռելի հիւանդութեան միկրոբն, հաւեզինաց հնտախտ կոչուած հիւանդութեան միկրոբը, ջղախտի կամ կատաղութեան միկրոբն, և իր աչաց ներքեւ աշխատող իր աշակերտք գտան կեղծմաշկի միկրոբն, և ախտը մանուկներու բնիկէն եղքն, անոր չէզոքացման ալ միջոցը ցոյց տուաւ, արդիւնաւորապէս շարունակելով Ճէննէր Անգլիացւոյն պատուաստի մեթոտը։ Ճէննէրի գիւտն ինքն իր մէջ սահմանափակ մնացած էր։ Բասդէօռի ձեռաց մէջ պատուաստը պատուական և ճշմարտապէս գիտական ընդհանրացում մը եղաւ, որ ո՛չ միայն վերոյիշեալ մահացու ախտերն ստուգապէս կը դարմանէ, ո՛չ միայն ամեն տարի հազարաւոր ժանտագին կեանքեր Մարդկութեան կը պարգեւէ, այլ որ աւելին է, յոյս կուտայ ուրիշ ոչ նուազ մահաբեր հիւանդութեանց վերջնական դարմանն երեւան հանելու։

Երբ մարդ ուսաւ թէ ինչպէս ինքզինք պաշտպանէ վայրի գազանաց դէմ, քաղաքակրթութեան մէջ առաջին քայլն առած եղաւ։ Այսօր մարդ կ'ուսնի թէ ինչպէս պաշտպանէ ինքզինք միկրոբներու դէմ։ Նոյնքան կարեւոր քայլ մ'է այս ալ, զի միկրոբները վայրի գազաններէն ալ աւելի մահացու եղած են միշտ մարդկութեան։ Օր պիտի գայ որ (օրինակի համար) Փարիզի, Պերլինի, Լոնտոնի, Նիւ Եորքի և Կ. Պոլսոյ մէջ, մարդիկ պիտի չմեռնին կեղծմաշկէն, ժանտատենդէն (թիֆօ), կարմրախտէն, հնտախտէն, կամ նոյն իսկ հիւծախտէն, ինչպէս որ՝ այս քաղաքաց մէջ՝ մարդ ո՛չ եւս կը մեռնի օձերէ, իժերէ կամ գայլերէ։ Ամբողջ Գիտութիւն մը այսօր հիմնուած է Բասդէօռի գիւտերուն վրայ։ Բասդէօռեան Հաստատութիւնն ի Փարիզ մայր և տիպար եղած է նմանօրինակ հաստատութեանց, որք ժամանակակից գիտութեան ամենէն բեղմնաւոր բոյներն են, և հզօրապէս կը մաքառին մարդկային կեանքի յաւիտենական թշնամիներուն դէմ։ Բասդէօռ դարու մը անջրպետին վրայէն իրարու հետ միացուց անգլիացի երկու մեծ վարպետներ, որք առանձինն այնքան արդիւնաւոր պիտի չըլլային։ Մէկ ծայրն է Ճէններ՝ պատուաստի վարպետն, և միւս ծայրն է Լիսդէր, ապականման կամ հակափտեցման վարպետն, որուն այնքան պարտական է արդի վիրաբուժութիւնն, իր ամենէն սովորական, ինչպէս ամենէն դժուար գործողութիւնները կատարել կարենալուն համար՝ առանց թարախի կամ փտախտի երկիւղի։

Երեք տարի առաջ, երբ իր 70 ամեակ տօնուեցաւ, որուն կրնանք ըսել թէ ամբողջ Քաղաքակրթութիւնը մասնակցեցաւ, իր մանրամասն կենսագրութիւնն հրատարակեցինք, ցոյց տալով թէ նա որ սահմանուած էր Բասդէօռ անունն այնքան բարձրացնել՝ շատ խոնարհ կարգի ծնողներէ ժառանգած էր զայն։ Հասարակ խաղախորդ-բանուորի մը որդին էր։ Խաղախորդութիւնը, ֆրանսական ձեռքերու մէջ, նշանաւոր յաջողութիւններ ունենալ կը թուի։ Չէք մոռցած հարկաւ թէ Հանրապետութեան Նախագահն ինքն եւս ժամանակաւ խաղախորդութիւն բրած է, և խաղախորդի աշկերտի տարազով իր լուսանկարն իսկ կայ։ Բայց աղքատիկ պատանին Բասդէօռ կանուխէն սէր ցուցուց չափական ու բնական գիտութեանց, ի մասնաւորի տարրալուծութեան։ Կրթութեան ամեն աստիճաններէն անցնելով, և ինքզինք գիտութեանց այլ և այլ ճիւղերու դասախօսութեան տալով, 1847ին Գիտութեանց Վարպետի ամենաբարձր աստիճանին արժանացաւ, 1854ին Լիլի Համալսարանը կազմակերպեց և 1857—67, Փարիզի կեդրոնական Վարժապետանոցին մէջ (Էքօլ Նօրմալ համալսարանական համբաւաւոր կրթարանին մէջ) Գիտութեանց տնօրէն եղաւ։ 1867—75ին Սօրպոնի մէջ քիմիագործութեան ուսուցչապետ եղաւ։ Կատարելապէս մեթոտաւոր մտքի տէր, իր բովանդակ աշխարհէն մեթոտաւոր եղաւ։ Ոչինչ պարտական եղաւ բախտի։ Դուն ուրեք մարդկային միտքն այնքան չեշտակի ինկած է նիւթին վրայ, զայն հարցափորձելու համար, անոր հիւլէներուն մէջէն արարչութեան գաղտնիքը կորզելու համար, Բնութեան գաղտնիքն իմանալու համար՝ կեանքի հիմնական պայմաններուն վրայ։ Անհունապէս փոքրները, միկրոբները, Բասդէօռի մանրադիտով ճարտարօրէն քննուած, փորձուած, չարչարուած, անհունապէս մեծ արդիւնք տուած են արդէն, և շնորհիւ Բասդէօռի բացած պողոտային ընթացող գիտնոց ամբողջ դասուն, աւելի մեծ արդիւնք կ'ակնկալուին բժշկական կամ միկրոբաբանական գիտութիւններէն։

Բասդէօռ, իբրեւ կատարեալ գիտուն, կատարեալ մարդ էր նաեւ, համեստ, պարզասէր, ոչ երբեք ինքնահաւան կամ գոռոզ, նաեւ կատարեալ քրիստոնեայ։ Իր ամենէն մեծ ուրախութիւնն զգաց այն օրն ուր գիտապէս հաստատեց թէ «կեանքն ինքնին չի ծնիր», որով գրապէս հերքեց անհաւատներու մեծ փաստերէն մին։ Ինչպէս կրօնային գաղափարաց մէջ քրիստոնեայ, դրական գաղափարաց մէջ ալ մաքրասէր ու բարոյասէր էր, ու մեկու մը գաղտնիք չէ այսօր թէ Ֆրանսական Ակադեմիայ մէջ, որուն մեծագոյն զարդն էր ինք, Զօլայի ընտրութեան գլխաւոր հակառակորդներէն մին ալ ինք էր եղած։ Բ. Ք.

ԱԶԳԱՅԻՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ ԻԶՄԻՐԻ

ՊԱՏԱՍԽԱՆ ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ «ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի

Ուսումն. Խորհուրդս, Արեւելքի 3471 թիւին մէջ յօդուած մը կարդաց, որու պարունակութիւնք կրնայ երկու մասի բաժնուիլ, մին Գ. Ց. Բաքալեան էֆէնտիի վրայ գնահատական գրուած և միւսը Խորհրդոյս դէմ դիտողութիւն։ Առաջինոյն համար որ և է կարծիք յայտնել Խորհրդոյս պաշտօնին հետ վերաբերութիւն չունենալուն, միմիայն երկրորդին պատասխանելով կը բաւականանայ։

Որովհետեւ Ուսումն. Խորհուրդս, Մեսրոպեան վարժարանի ծրագրէն Անգլիերէն լեզուի ուսումը բառնալ հարկադրուած էր, առանց այս հարկադրութեան պատճառներուն վերահասու ըլլալու, առանց սոյն լեզուի, արդէն դասախօսուած եղանակաւ, օգտակար արդիւնք մը արտադրելու կարելիութեան համոզում գոյացնելու առիթն ունենալու, Խորհրդոյս որոշումը կը քննադատէք։ Աւելի արդար պիտ'ըլլար, անկողմնակալ և տեղեակ աղբիւրներէ ծանօթութիւններ քաղելու նեղութիւն յանձն առնել, կամ լաւագոյն եւս, նոյն իսկ Ուսումն. Խորհրդէս բացատրութիւն ուզել, զոր անտարակոյս պիտի փութար տալու, և ըստ այնմ, թերն ու դէմը լսած ըլլալով, չինել ձեր կարծիքը, որով հաւանականաբար ինքզինքնիդ հարկադրուած չէք պիտի դատէիք այնպիսի խիստ լեզու մը գործածելու Ուսումն. Խորհրդոյ մը դէմ, որու անդամները ձեզի անծանօթ ըլլալուն, կը սիրենք հաւատալ թէ որ և է թշնամական ոգիէ ազդուելով խմբագրած չէք ձեր յօդուածը։ (*)

Ուսումն. Խորհուրդս պաշտօնի կոչուեցաւ, իր տրամադրութեան տակ ունենալով երկսեռ վարժարանաց բոլոր ծախուց համար Տնտեսական Խորհուրդէն վճարելի տարեկան 900 ոսկի և աշակերտաց թոշակները, որոնց գումարն ապահով հաշուով կրնայ 100 ոսկի ենթադրուիլ։ Համագումար հազար ոսկի, ընդդէմ նախորդ տարիներու 1,230 ոսկի ծախուց, հետեւաբար հարկադրուած էր նախորդ տարուան ծրագրին վրայ այնպիսի փոփոխութիւններ ընել, որոնմով կարելի ըլլար թէ 230 ոսկւոյ խնայողութիւն ընել, և թէ վարժարանաց անգոհացուցիչ վիճակը բարեկարգել։ Աւելի յայտնի կը տեսնուի որ Խորհրդոյս ստանձնած պաշտօնն ո՛չ դիւրին և ոչ ալ հաճելի պաշտօն մ'էր։ Արդ, այդ խնայողութիւնը կարելի էր կատարել երկու կերպով. Ա. Համեմատաբար քիչ կարեւորութիւն ունեցող և կամ անգոհացուցիչ արդիւնք տուող դասեր ծրագրէն բառնալով, դասատուաց թիւը պակսեցնել. Բ. Դասատուաց ամսականներէն զիջեր ընել. և ոչ բովանդակ այս միջոցներէ միայն մէկը գործադրելով անկարելի էր խնայողութեան պահանջուած գումարին հասնիլ, առանց վարժարանաց վիճակն աւելի եւս խանգարելու, ուստի մասամբ երկուքն ալ գործածելու ստիպուեցաւ Խորհուրդս։

Անգլիերէն լեզուն, նախորդ ծրագրին համեմատ, երկու բարձրագոյն կարգերու միայն կը դասախօսուէր, իւրաքանչիւրին շաբաթը չորս ժամ. հետեւաբար սոսկ երկու տարւոյ շրջան ունէր և անոր կը մասնակցէին երկու կարգէ ընդ ամենը 15 աշակերտներ, դասը կամաւոր ըլլալուն պատճառաւ, (պարագայ մը, որ այն խօսքը թէ անգլիերէնի բարձումն, աշակերտներն օտար դպրոց երթալու կը ստիպէ՝ կարեւորութենէ զուրկ կը թողու)։ Ուսումն. Խորհուրդս նկատելով որ այնչափ սուղ ժամանակի մէջ անգլիերէն լեզուն, որ և է օգտակարութիւն ունենալու աստիճան, ուսանիլ անկարելի է և հետեւաբար շրջանաւարտներն, իրենց սորված քանի մը բառ անգլիերէնը, դպրոցէն ելնելէ քիչ ատեն ետքը, ի հարկէ պիտի մոռնային, եթէ մասնաւոր դասառութեամբ և կամ անգլիական դպրոց մը յաճախելով չը կատարելագործէին (զորս խիստ քիչերը միայն կրնան ընել) և այսպէս երկու տարի իրենց ժամանակն ի զուր վատնած պիտի ըլլային, և նկատելով՝ որ սոյն երկու կարգերու անգլիերէնին համար ծախսուած 40 ոսկիի խնայողութիւնն, եկամտացոյցն հաւասարակշռելու համար զգալի կերպով պիտի նպաստէր, որոշեց ծրագրէն վերցնել անգլիերէնի դասը։ Գ. Ց. Բաքալեան էֆէնտի, որ Ուսումն. Խորհրդոյ սոյն նստին ներկայ չէր, յետագայ նիստերէ միոյն մէջ, անգլիերէնի վերահաստատման մասին, իր անհամաձայն կարծիքն համակերպելու բանադատել փորձեց Խորհուրդս, և անոր մերժողական պատասխանին վրայ, իր հրաժարած ըլլալն յայտարարելով ձգեց գնաց, հակառակ Ուսումն. Խորհրդոյս խոստման, թէ՛ եթէ երբեք նուիրատուէն դրամ աւելնայ և կամ բացառիկ հասոյթ մը կարելի ըլլայ գտնել, կարելի էր զայն անգլիերէնի յատկացնել։

Այս ամենը կրնան ցուցնել ձեզ, թէ Ուսումնական Խորհուրդս «անխորհուրդ ու անիմաստ յամառութեամբ» չէ որ անգլիերէնը Մեսրոպեան վարժարանի ծրագրէն վերցուցած է, այլ լուրջ խորհրդածութենէ ետքը, համոզուելով որ զայն արդիւնաւոր կերպով աւանդելու միջոցներէն զուրկ է, և անոր կարեւորութիւնը՝ գնահատելով հանդերձ, հարկադրուեցաւ տալ որոշում մը, որ իրեն ալ մեծ ցաւ կը պատճառէր։

Իզմիրի հասարակութիւնը կրնայ իւրաքանչիւրի արժանիքն և ծառայութիւնը գնահատել և եթէ իրօք վստահութիւն չունի՝ Ուսումն. Խորհրդոյ արդի անդամոց վրայ, բաւական է որ այդ զգացումն անգամ մը յայտնէ և Խորհրդոյս անդամները պատրաստ են թողլու պաշտօն մը, որ չը կըրնար վարդէ անկողին կոչուիլ։

Եւ կ'եզրակացնենք մեր գրութիւնը, ձեզի ծանուցանելով, որ քանի մը ուսումնասէր անձերու բրած հանգանակութեան շնորհիւ, Խորհուրդս իր տրամադրութեան տակ 60 ոսկւոյ գումար մ'ունենալով բարեբախտաբար, Անգլիերէնի դասը կրցաւ վերահաստատել. և փոխանակ երկուքի, չորս բարձրագոյն կարգերու աւանդելու կերպով, և բոլոր աշակերտաց պարտաւորիչ ըրաւ զայն, և որ հետեւաբար չորս տարուան դասընթաց մ'ունենալով, կրնայ քիչ շատ օգտակար արդիւնք տալ, և այն ալ առանց վարժարանաց եկամտացոյցին վրայ ծանրանալու։

Խնդրելով ներկայ պատասխանագրոյն, ձեր լրագրոյն մէջ հրատարակութիւնը.

Մնամք խորին յարգանօք
Ի դիմաց Ուսումն. Խորհրդոյ
Ատենապետ Վ. Ատենադպիր
Լ. ՊԱԼԵՈՋԵԱՆ Մ. ՄՍԵՐԵԱՆ
Զմիւռնիա, 15/27 Սեպտ. 1895

* *

ՊԱՏԱՍԽԱՆԻ ՄԵՐ

Ի սէր անկողմնակալութեան ու մանաւանդ քաղաքավարութեան՝ հրատարակելով հանդերձ Իզմիրի Ուսումնական Խորհրդին պատասխանն Արեւելքի Ա. երեսին մէջ երեւցած յօդուածին, անկեղծութիւնը պարտ կը դնէ մեր վրայ ըսել թէ տրուած բացատրութիւնք չեն փոխած մեր համոզումը խնդրոյն վրայ։

Ա. —Լոկ կրթական (կամ «մանկավարժական») տեսակէտով, ո՞վ կ'ըսէ թէ երկու տարի շարունակ շաբաթը չորս ժամ տալ անգլիերէնի՝ անօգուտ ժամավաճառութիւն է, «զի տղան սորվածը կը մոռնայ՝ դպրոցէն դուրս ելնելուն պէս»։ Բայց տղայն եթէ չմշակէ՝ դպրոցէն դուրս կը մոռնայ ուրիշ շա՛տ դասեր ալ որոց աշխատեր է ո՛չ թէ երկու այլ գուցէ չորս տարի։ Իրողութիւնն այս է որ երկու տարուան դպրոցական ուսումն իսկ թանկագին միջոց մ'է եւրոպական լեզուի մը տարերքը ձեռք ձգելու, զորս ապա անձնական աշխատութիւնը շուտով կը վերածէ կը բերէ բաւական գործածելի վիճակի մը։ Այն երկու տարուան ուսումը շատերուն ճշմարիտ բարիք մը պիտի ըլլար, բայց դժբախտաբար այն իսկ չկայ մեր վարժարանաց մեծագոյն մասին մէջ։ Զէ թէ երկու տարուան, այլ քանի մը ամսուան ցանցառ ուսումն իսկ ոմանց դիւրութիւն մը, գրգիռ մը եղած է՝ անձնական աշխատութեամբ իրենց լեզուն տարբերին մէջ՝ սովրելու լեզու մը որուն պէտք ունէին, և կատարելապէս հասկնալու և գրելու չափ անոր հմտանալու։ Գեթ այսպէս կը տեսնենք մեր շուրջը։

Բ. — Դպրոցին մէջ ուսում մը թերի մնացած ըլլալուն համար, ո՞ր մանկավարժական գիտութիւնն է այն որ կը պատուիրէ ջնջել բառնալ զայն բոլորովին։ Իսկ մեք, աւելի «հին գլուխներուն» իրաւունք տալով այս մասին, կը կարծէինք որ թերի մնացած ուսումն արդիւնաւոր ընծայելու միակ միջոցն է կա՛մ դասատուն փոխել ու մեթոտն, և կա՛մ ժամերն աւելցնել, և եթէ դրամն է որ կը պակսի, ագոր միջոցը խորհիլ, սովորական կամ արտասովոր հասոյթի աղբիւրներու դիմելով։

Գ. —Հրաժարեալ անդամն Ուսումն. Խորհրդոյն, պնդած ըլլալով (Ա.) Անգլիերէնի առեւտրական և ուսումնական կարեւորութեան վրայ Իզմիրի մէջ, և (Բ.) Անոր ուսումն աւելի արդիւնաւոր ընծայելու նիւթական կարելիութեան վրայ, ի վերջոյ աւելի իրաւունք ունեցած է քան իր պաշտօնակցաց մեծամասնութիւնն, և հետեւապէս, այս խնդրոյ մէջ, մեր համակրանքն աւելի այն կողմն կը հակի որ այն ուսման պահպանումը կը ջատագովէր, քան այն կողմն որ անոր ջնջումը կ'որոշէր։ Հասարակութիւնն ալ անկարեւ է որ հրաժարեալ անդամին իրաւունք տուած է. անոր հրաժարականո՛ն է որ խնդրոյ մը կերպարան առած է գործն. անոր հրաժարականն է և կարծենք՝ ուղղակի անոր նախաձեռնութիւնն է որ Ուսումնական Խորհուրդին տրամադրութեան ներքեւ դրած է բացառիկ հասոյթ մը, անգլ. լեզուի ուսումն ո՛չ միայն շարունակելու, այլ և աւելի ժամանակ և աւելի խնամք անոր տալու։ Բարի է ամենայն ինչ որ բարի վախճան կ'ունենայ, ըսինք ուրեմն, ու խնդակցինք Իզմիրի Ուսումնական Խորհուրդին՝ խնդրոյն տրուած ելքին համար։ Բ. Ք.

(*).—Շատ բարեխիղճ է Իզմիրի Ուսումնական Խորհուրդը՝ մեզ ամբաստանելուն համար թէ ինչ կերպիւ պէտք է մեր տեղեկութիւններն առնունք և հրատարակենք։ Ներկայ պարագային մէջ, մեր տեղեկութիւնք ա՛յնքան ճիշդ էին որ Ուսումն. Խորհրդոյ սոյն նամակը զանոնք կատարելապէս կը հաստատէ։ (Ծ. Խ.)

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՄԱՀ ԲԱՍԴԷՕՌԻ

Կիրակի օրուան հեռագիր մը կ'ըսէր թէ Ֆրանսայի կառավարութիւնն որոշած է ազգային յուղարկաւորութիւն կատարել Բասդէօռի, այսինքն՝ պետական կարգադրութեամբ և պետական ծախքով կատարել անոր յուղարկաւորութիւնն, և թէ թաղումը Բասդէօռեան Հաստատութեան մէջ պիտի ըլլայ։ Բայց աւելի նոր հեռագիր մը նայելով, յուղարկաւորութիւնն աւելի փառաւոր ընելու և ժամանակ տալու համար որ օտար երկիրներէն պատգամաւորութիւնք գան՝ այն կարգ մը գիտական մարմնոց կողմէ որոց պատուակալ անդամ էր, շաբաթ օրուան թողուած է յուղարկաւորութիւնը։ Բասդէօռեան Հաստատութեան մէջ պիտի կատարուի յուղարկաւորութիւնը, բայց հաւանական է որ մարմինն ի վերջոյ ամփոփուի Բանթէոնի մէջ։

ՉԻՆ ՊԻՏԻ ՕԳՏԻ՞ ՎԵՐՋԻՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՆ ԴԱՍԵՐԷՆ

Թայմզի թղթակիցն որ երկար ժամանակէ հետէ ի Բեքին կը գտնուէր՝ պատերազմի պատճառաւ, կը գրէ թէ Չին ամենեւին օգտուած չէ իր կրած պարտութիւններէն։ Չինացի բարձրաստիճան պաշտօնատարք ժողովրդին այսպէս կը բացատրեն Տէրութեանց միջամտութիւնը Չինաճափոնական պատերազմին. «Իրաւ է որ Ճափոնցի գաճաճներն իրենց յարձակումներով անհաճոյ ընթացք մը բռներ էին։ Բայց Երկնից Որդին (Չինու Կայսրը) չատացաւ իր մատը վեր առնելով ու «Երկնային Կայսրութեան արեւմտեայ հարկատուներուն» նշան ընելով, և ահա այս վերջինք փութացին հնազանդիլ և թզուկներն հեռացուցին իրենց գրաւած երկիրներէն»։

Երբ Եւրոպացի սեղանաւորներուն մէջ մրցում ինկաւ ձեռք ձգելու չինական փոխառութիւնն, այն ատեն Մանտարինք իրաւցնէ հաւատացին թէ Չին անպարտելի է եղեր, և թէ ամենայն ինչ բարեկարգ է Չինական Տէրութեան մէջ։

ՍՊԱՆԻԱ.— Նախարարապետ Պ. Քանովաս չի հաւատար Նիւ Եորքէ եկած հեռագրին թէ Քուպայի ջուրերուն մէջ ուրիշ նաւու մը բախելով ընկղմած սպանիական մարտանաւ իրօք Քուպացիներու թորփիլներուն զոհ եղեր է։ Որովհետեւ Քուպայի ջուրերուն մէջ շանաձուկները կը վխտան, անոնց դէմ սուզակներուն կեանքը պաշտպանելու միջոցները տնօրինելուն պէս, ընկղմեալ մարտանաւուն վիճակը պիտի քննուի։

ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԻՒՆՔ Ի ՀՈՒՆԳԱՐԻԱ.— Շատ հաճելի վիճակ մը.—Երեկուընէ (Հոկտ. 1 Ն. Տ.) սկսեալ, Հունգարիոյ մէջ ի գործ կը դրուի ամուսնական նոր օրէնքն։ Ի նախատեսութիւն այս դէպքին, կղերին յորդորանքով շատ զոյգեր և այլ պարզ մարդիկ պէտք չունենալու համար որ քաղաքային ամուսնութիւն կատարել տան իրենց զաւակներուն, փութացին կարգել զանոնք մինչեւ այս երկուշաբթի։ Փեշթայի լրագիրք զուարճալի պատմութիւններ կ'ընեն շատ մը երիտասարդներու վրայ, որք իրենց ծնողաց երկիւղէն կամ նախապաշարումէն օգուտ քաղելով՝ իրենց սիրած աղջիկներուն կամ աղջիկներն երիտասարդներուն հետ օր առաջ կարգուելու և խոշոր օժիտներու կամ դրամօժիտներ ձեռք ձգելու համար։ Իսկ ազատամիտք, որք շատ գոհ են քաղաքային ամուսնութեան հաստատման համար, ամեն պատրաստութիւն կատարեցին, որպէս զի նոր օրէնքն ի գործ դրուելուն պէս, անոր համեմատ առաջին կարգուողներն իրենք ըլլան և կամ իրենց զաւակներ։ Մեծագոյն նուէրներ առաջարկեր են քաղաքային արձանագրութեան պաշտօնեաներուն, ցուցակին վրայ իրենց ամուսնութիւններուն առաջնութիւն տալու, բայց ինչ կարգաւ որ ներկայացան, այն կարգաւ արձանագրեցան։ Ամեն ուրեք առաջին անգամ քաղաքային ամուսնութեան ներկայացողներուն ի պատիւ քաղաքային պաշտօնատուներուն մէջ պիտի ճառախօսէր տեղւոյն բարձրագոյն պաշտօնատարն, որ նաեւ ի պատիւ անոնց հացկերոյթ պիտի տար։ Որովհետեւ քաղաքային պաշտօնարանէն ելնելուն պէս հարսն ու փեսայն եկեղեցի պիտի երթան պսակի արարողութեան համար, ո՛չ իսկ կրօնասէրք գանգատելու առիթ կ'ունենան։

ՀԵՌԱԳԻՐ

ՓԱՐԻԶ, 30 սեպտ.— Ռուսիոյ արտաքին գործոց Նախարար Լօպանով իշխան այցելութիւն տուաւ Ֆրանսայի արտաքին գործոց Նախարար Պ. Հանոդոյի։

ՓԱՐԻԶ.— Պելճիոյ Թագաւորը Պրուսէլ գնաց։

ՊԷՔԻՆ.— Սէ-Զուան նահանգին փոխարքան Լիու-Բինկ-Զանկ աստիճանազուրկ եղաւ՝ միսիոնարներուն պաշտպանութիւն չընելուն համար։

«ԱՐԵՒԵԼՔ» ՕՐԱԳՐՈՑ
ՏՊԱՐԱՆ
ՆՈՐԱՏՈՒՆԵԱՆ ԽԱՆ, Ղ.ԱԼԱԹԻԱ.

Խմբագրութիւն ու տպագրութիւն ամեն լեզուէ, ինչպէս Հայերէն, Տաճկերէն, Գաղղիերէն, Յունարէն, եւ այլն։

ՏՐԶԱԲԵՐԱԿԱՆ. — ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ. — ՀԱՇՈՒԵՑՈՒՑԱԿ. — ՀՐԱՒԻՐԱԳԻՐ. — ԱՅՑԵՔԱՐՏ. — ՄԱՀԱԶԴ. — ՆԱՄԱԿԱԳԼՈՒԽ. — ԳՐԵԱՆՔ.

Այս տեսակ աշխատութեանց խմբագրութեան համար բան մը չի պակասիր։ Տպագրութիւն՝ մաքուր եւ ամեն։ Գաւառներէն եւս յանձնարարութիւններ կ'ընդունուին, եւ փութով ու ճշդիւ կը կատարուին։

Բաց ի կիրակի օրերէ, Տպարանն ամեն օր բաց է, առաւօտուն կանուխ մինչեւ երեկոյ ուշ ժամանակ։

ԿԻՐԱԿՆՕՐԵԱՅ ՎԱՐԺԱՐԱՆ ԱՐԱՆՑ

Ընդ հովանաւորութեամբ Բերայի Կրթ. Խնամակալութեան մեր հաստատած կիրակնօրեայ վարժարանի Դ. շրջանը պիտի սկսի յառաջիկայ հոկտեմբեր 1 կիրակի ժամը 5ին։

Եօթն ամսոց կիրակիներուն մէջ պիտի ուսուցուին.

1. Վաճառականական գիտելիք.— Առեւտրական Թղթոց տեսակը, բաղ. Թիւնը, գործածութեանց եղանակները եւ այլն։ Վաճառականութեան ճիւղերու զանազանութիւնը եւ զանոնք մշակելու ուղղութիւնն ու միջոցները։
2. Տոմարակալութիւն.— Պարզ տոմար եւ կրկնատոմար։
3. Հաշուագիտութիւն.— Առեւտուրի մէջ պատահած ամբողջ հաշիւները եւ դրամատանց գործառնութիւնք։

Վճարումն է ամսական 20 ղրուշ կանխիկ։

Ծրագիրը ձրի կը տրուի Պանճէ-Պարու, ջրավաճառ Պօղոս եւ Ծակոբ աղաներու խանութները։

Հայերէն, ռուս. ֆրանս. եւ անգլ. լեզուաց համար ալ դասընթացք մը ունինք, որ կը գործադրուի կարող եւ վկայեալ ուսուցչաց ձեռամբ։

Վճարումն է մէկ մեճիտ միայն կանխիկ։

Դիմել՝ առ. Մինաս Էֆ. Սիրունեան ի Խորհրդարան Ս. Երրորդութիւն եկեղեցւոյ Բերայի։

4—6 422 ՅԱԿՈԲ ԲԱԳՐԱՏՈՒՆԻ

ԱՊԱՌԻԿ ՎԱՃԱՌՈՒՄ
ՊԱՐԳԵՒԱՒՈՐ ԶԱՆԱԶԱՆ ԱՐԺԷԹՂԹՈՑ
ԷՐՆԷՍԴ ԿԼԱՎԱՆԻ
Կ. Պոլիս, Ղալաթիա ՄԷնՙէս Ալի Փաշա խան թիւ 22

Պատիւ ունիմ ծանուցանել թէ՝ դրամատուն մը հաստատած եմ, եւրոպական դրամատուններու ընդունած դրութեան համեմատ, վիճակահանութիւն ունեցող կառավարական արժեթղթեր վաճառելու համար, կանխիկ ու ապառիկ ամսական համեստ վճարումներով, դրութիւն մը որ մեծամեծ առաւելութիւններ կընծայէ։

Այս դրամատուն իբր աւանդատեղի կը ծառայէ, ամսական թերհաւիներով գնողներուն, որոնք որոշեալ պայմանաժամէ մը վերջ արժեթղթի մը տէր կըլլան, ինչպէս որ մեր շատերը եղած են, եւ ապահով են որ երբ ուզեն կրնան անոր փոխարէնը՝ պայմանաժամէն իսկ առաջ վճարելով ձեռք անցնել։ Արեւելեան-Երկաթուղւոյ արժեթղթի մը գնողը, իր առաջին ամսական վճարումէն անմիջապէս ըստ տանայ թիւ մը իրաւունք տուող մասնակցելու յիշեալ արժեթղթի բոլոր վիճակահանութեանց եւ ամբողջ շահոյն, մինչեւ իսկ 600,000 ֆր.ի պարգեւին, իբր թէ վճարած ըլլայ արժեթղթի գինը ամբողջապէս։

Ահա, օրական մի միայն 27 փարա խնայողութեամբ, հարստանալու դիւրին միջոց մը. պէտք է օգտուիլ առիթէն։

Յիշեալ դրամատունն, Արեւելեան-Երկաթուղւոյ պարտաթուղթերէն զատ կը վաճառէ նաեւ հետեւեալ արժեթուղթերն. փոխառութիւն Վիլլ տը Բարիի 1865, 1869, 1871, 1886ի, փոխառութիւն Քրէտի Ֆօնսիէ տը Ֆրանս Քոմիւնալ եւ Ֆօնսիէր 1879ի, Ռումանիոյ արժեթղթք, Քրէտի Ֆօնսիէ Էժիբսիէն, Վիլլ տը Պրիւքսէլ, եւլն. եւլն. ասոնք 4 0/0 եւ 3 0/0 տոկոս ունին եւ բաժանորդաց հաշուոյն կը պատկանին, ասոնցմէ զատ 500,000 200,000 150,000 100,000 50,000 եւլն. եւլն. մեծ պարգեւներ ունին։

Աւելի ընդարձակ տեղեկութեանց համար դիմել առ Պ. ԷՐՆԷՍԹ ԿԼԱՎԱՆԻ։ Գաւառաց մէջ գործակալութիւն ընել փափաքողք, պարտին վերոյիշեալ հասցէին դիմել։ 12—26

Տ. ՀՄԱՅԵԱԿ ՔԱՀԱՆԱՅ ԷՓՍԵՐՃԵԱՆ

Տարերք աշխարհիկ լեզուի Ա. տարի 3 ղրուշ, Բ. 5, Գ. 5, 0/0 25 զեղչ։ Կենսագրութիւն Պետրոս Դուրեանի, 5 ղրուշ։ Կը ծախուին Պոլսոյ գրավաճառաց քով։ 392 19—60

ԱԶԳԱՅԻՆ

ԼՈՒՐԵՐ

Խառն Ժողովն երէկ ի նիստ գումարուեցաւ ի Պատրիարքարան նախագահութեամբ Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր։

Խառն Ժողովն այսօր ալ ի նիստ պիտի գումարի նախագահութեամբ Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր։

Պատրիարքարանի անդամագիտական տեսուչ Սեպուհ էֆէնտի Բրատեան, որ Եղիրնէ գացած էր՝ տեղական քննութիւններ կատարելու հոն հաստատ «Մարկոս» անուն Վագֆին համար, պաշտօնն աւարտելով մայրաքաղաք դարձաւ և իր քննութեանց արդիւնքը պիտի տեղեկագրէ Տնտեսական Խորհրդոյ։

Ներքին լուրեր

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

Այս առաւօտ հետեւեալ Ծանուցումն հրատարակեցինք Թուրքերէն բնագրէն թարգմանելով.

«Այս առուր լրագրաց միջոցաւ հրատարակուեցաւ թէ երէկ հայոցմէ կարգ մը անձանց տեղի ունեցած գումարումն ինչ եղանակաւ ցրուած էր։

«Այդ գումարմանց մէջ անոնք որք զինեալ ըլլալով դէմ դրած են ոստիկանաց ու ոստիկան-զինուորաց, բնականաբար ձերբակալուած ու բանտարկուած են։ Նոյնպէս բնական է թէ ասոնք դատուելով իրենց նկատմամբ օրինաց տրամադրութիւնք ի գործ պիտի դրուին և պիտի ծանուցուի։

«Ուստի կը պատուիրուի ու կը ծանուցուի թէ Վեհ. Սուլթանի խորամ թէ հպատակներու իւրաքանչիւր դասակարգին ու անհատը հպատակութեան օրինաւոր պարտականութեանց շրջանակին մէջ չապրի և թէ ով որ ապօրէն ընթացքի մէջ գտնուի խստիւ պատասխանատու պիտի ըլլայ և այդպիսիներու նկատմամբ օրինաց տրամադրութիւնք ի գործ պիտի դրուին»։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆՔ.— Պետական Խորհրդոյ անդամ անուանեցաւ Կրետէի կուսակալութեան նախորդ խորհրդական Մավրակորտաթօ էֆէնտի։

Պոլսոյ Ապահովութեան Ստուգիչն [illegible] նորէն անուանեցաւ Րէմզի Մանհիւ պէյ։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՁԵԿՈՒՑՈՒՄ.— Սեպտեմբեր 18 թուականաւ Բարձր. Մեծ-Եպարքոսին ուղղեալ հեռագրեր ծանուցած են թէ Տրապիզոնի, Պէյրութի, Պիթլիսի, Հալէպի, Տիարպէքիրի, Վանայ, Խարբերդի, Սըվազի և Էնկիւրիի նահանգաց մէջ ալ, շնորհիւ Վեհ. Սուլթանին, կատարեալ անդորրութիւն և ապահովութիւն կը տիրէ։

ԱՒՍՏՐԻԱԿԱՆ դեսպանատան զինուորական կցորդ Պարոն տը Կիզլ կայս. իրատէով շնորհուած արտօնութեամբ այցելեց այցելից զինուորական ու քաղաքային երկրաչափական վարժարանները։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ դեսպանատան պահակ նաւ Բէդրէլ, որ երէկ Թուլոն պիտի երթար նորոգուելու համար, ժամանակ մը եւս Պոլսոյ նաւահանգիստը պիտի մնայ։

ԱՆԳԼԻՈՅ Նախկին Նախարարներէն Լորտ Կլանտոֆ, որ Սան-Բեռնարդ զբօսանաւով պտոյտ մը կը կատարէ Միջերկրականի մէջ, մէկ քանի օրէն մայրաքաղաքս պիտի ժամանէ։

—Անգլիական դեսպան Սըր Ֆիլիբ Քըրրիի անձնորդին՝ Պ. Արչիպալտ Լամպ յառաջիկայ շաբթուն մայրաքաղաքս կը ժամանէ։

ԿՐԹԱԿԱՆ Նախարարութիւնը ստացած ու իր գրատան մէջ դրած է այն գիրքերն, զորս նուիրած է Ֆրանսայի կրթական Նախարարութիւնը։

ՔՈԼԵՐԱՆ Ի ՊՐՈՒՍԱ. — Սեպտեմբեր 17էն 18, Պրուսայի քաղաքին մէջ քոլերայ դէպք ու մահ չէ պատահած. Նոյնպէս Այտընճըքի ու Էրտէքի մէջ։

—Տիարպէքիրի Սիլվան գաւառակին Հազրօ գիւղաքաղաքին մէջ մինչեւ սեպտ. 18, ութ օրէ քոլերայի դէպք ու մահ չէ պատահած։

ՔԱՐԱՆԹԻՆԱ.—Առողջապահական ժողովը նկատելով որ Պրուսայի նահանգին առողջապահական վիճակը գոհացուցիչ է, որոշած է քսանչորս ժամու իջեցնել այն տասն օրուան քարանթինան, որուն ենթակայ Մուտանիոյ մէջ կենթարկուէին նոյն նահանգին ծովեզրերէն Պօզպուրնէն մինչեւ Գարսալիզ՝ եկող նաւերը։ Նոյնպէս այդ քսանչորս ժամու քարանթինան ունեցող նաւերուն համար գործադրել. իսկ առանց ուղեւորի եկողներն առանց թողուլ. միանգամայն վերցնել ցամաքի ճամբով եկողներու համար գործադրուած բժշկական քննութիւնը։ Այս որոշումներ հաղորդուած են որոց որ անկ է։

ԱՂԻՒՍ ԵՒ ԿՂՄԻՆՏՐ.— Ցուցերն մէկ քանի ստորագրութիւններ կրող աղերսագիր մը, որ մատուցուած է Բարձր. Մեծ-Եպարքոսին, յայտարարած է թէ պարզ հողէ շինուած կղմինտրներէ ու աղիւսներէ տուրք կառնուի, հակառակ օրինաց, և թէ այդ պարագայ պատճառ կըլլայ իրենց զբաղումին։ Հանրօգուտ շինութեանց նախարարութեան հանքերու մասնագիտաց ժողովն, որուն յանձնուած է այդ աղերսագիր, նկատելով որ ըստ տրամադրութ

Թեանց քարահանքերու կանոնագրին, առջևաք պատրաստութեան յատուկ հողերէն ալ արտօնագրի և այլ տուրք կառնուի, ուստի որոշած է թէ անկարելի է թողուլ այն հարիւրին հինգ տուրքն, որ առեւտուրի համար շինուած աղիւսներու հողերէն կառնուի, անոնց զուտ արժէքէն։ Այս որոշում անտառաց և հանքաց նախարարութեան կողմէ հաղորդուած է Ներքին գործոց նախարարութեան։

ԹՈՒՋ.—Իզմիրի լրագրաց մէջ կը կարդանք թէ օղերու ցրտութենէն Թուզի բերքը շատ վնասուեր է։ 10,000 կողովի չափ Թուզ աւրուեր է։ Թուզի բերքը մինչեւ անցեալ շաբթու 48,000 կողովի չափ եղած է և կենթադրուի թէ մինչեւ 70,000 կողովի հասնի։

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ՆԱՒԱՀԱՆԳԻՍՏԸ.—Ահաւասիկ ելմտական 1311 տարուան (1894 մարտ 1էն մինչեւ 1895 փետրուար 28) միջոցին Կ. Պոլսոյ նաւահանգստին նաւային շարժման ցուցակը։

Այսինքն ընդամենը Կ. Պոլսոյ նաւահանգիստը մտած ու ելած են 34,855 նաւ՝ 13,253,522 թոնօ տարողութեամբ, մինչդեռ 1893-94ին 12,535,702 թոնօ և 1892-93ին 8,812,326 թոնօ էր։

Դրօշակ	Շոգենաւ.	Թոնօ	Առագաս.	Թոնօ
Գերմանական	155	149872	—	—
Անգլիական	6001	8008125	20	980
Աւստ-Հունգ.	602	656355	22	9965
Պելժիական	52	80263	—	—
Պուլկարական	38	23361	4	1
Դանիական	84	91875	—	—
Եգիպտական	54	51609	—	—
Սպանիական	20	16455	—	—
Ֆրանսական	262	325553	—	—
Հելլենական	1389	935731	1891	388122
Հոլանտական	48	64244	1	150
Իտալական	475	488568	68	28494
Օսմանեան	1285	482626	21628	453427
Ռումանական	2	102	2	430
Ռուսական	373	571664	10	762
Սամոսի	—	—	37	7045
Շուէտ-Նորվ.	345	424043	—	—
Համգումր.	11175	12364146	23680	889376

ԻԶՄԻՏԷՆ կը գրեն առ Իգտամ թէ գաւառին քանտին տնօրէն Էչրէֆ էֆէնտիի համար պաշտօնապէս տեղեկութիւն առնուած ըլլալով որ անկանոն ընթացից մէջ գտնուած է, կառավարչութեան հետեւորդ պաշտօնեայ Սըրրի պէյի պաշտօն յանձնուած է կատարել առ այդ հարկ եղած քննութիւններն ու հարցաքննութիւնը։

ԹՈՒՄԲ.—Հանրօգուտ շինութեանց նախարարութիւնը թումբ մը պիտի շինէ Սաքարիա գետին յորդմանց առաջքն առնլու համար։ Այդ շինութեան համար 24,000 ղրշ. ծախք որոշուած է։

ՍՆԱՆԿՈՒԹԻՒՆ.— Լ. Հէրըլտ կ'իմանայ թէ Կ. Պոլսոյ առեւտրական երկու յոյն տուներ իրենց վճարումը դադրեցուցեր են. մէկը Մարսիլիա և Լոնտոն ճիւղեր ունի և բացը կը հասնի 100,000 ոսկիի. միւսին բացը 25,000 ոսկի կը հաշուի։

ԷՎԳԱՖԻ ՏԵՍՈՒՉՔ.—Մարաշի Էվգաֆի տեսուչ կարգուած է Տէտէ Աղաճի Էվգաֆի տեսուչ Թէվֆիգ էֆէնտի։ Մալաթիոյ Էվգաֆի տեսուչ կարգուած է Ահմէտ էֆէնտի։

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ վարչութեան պաշտօնաթերթ նորակառոյց չէնքն՝ ի Ղալաթիա՝ 2500 ոսկւոյ ապահովագրուած է օսմանեան ապահովագրական ընկերութեան կողմէ։

ՕՏՇԷՆ.— Վերջին հին թաղերը, որ հիմնական նորոգութիւններ կրած է, այսուհետեւ պիտի կոչուի Օդէոն։

ՓՈԹՈՐԻԿ ԵՒ ՁԻՒՆ.— Գոնիայէն կը գրեն թէ սեպտ. 10ին սաստիկ փոթորիկ մը ծագեր և 26 ժամու չափ տեւեր է։ Օդը ձմեռուան պէս ցրտեր է։ Տօքուզըը Տէվրէնտէն, որ Գոնիայէն 9 ժամ հեռու է, ձիւն տեղացեր է հինգ հարիւրորդամեդը բարձրութեամբ։ Շատ մը տեղերու մէջ ցուրտին սաստկութենէն բանջարեղէններն և խաղողներն այրեր են։

ԿԷԼԻՊՕԼԻԷՆ կը գրեն թէ անգլիական Նէքէքէրէ շոգենաւը՝ արմտիք բեռցած՝ Հէքալեցայի առջեւ խրեր, սակայն քիչ յետոյ ազատուեր է։

ՄԱՔՍԱՑԻՆ վերատեսչութեան գրասենեակներուն յատուկ մէկ տարուան թղթեղէններու մատակարարութեան նուազուրդը օգոստոսի վերջին աւարտելով, 500,690 դրուշի մնացած էր անգլիական գործարանաց ներկայացուցիչ Հմին Սիւրէյա էֆէնտիի վրայ։ Վերջնական գործողութիւնք չկատարուած, Թուղթի վաճառական Բէհմալ էֆէնտի, աղերսագիր մը մատուցանելով նոյն վերատեսչութեան, յայտարարած է թէ պատրաստ է այդ Թուղթերը կէս գինով տալու։ Ասոր վրայ նորէն նուազուրդ կատարուեր է, որուն մասնակցեր են Սիւրէյա էֆէնտի ու Բէհմալ էֆէնտի և վերջապէս Թուղթերու մատակարարութիւնը առաջուան պայմաններով 144,494 դրուշի մնացեր է Բէհմալ էֆէնտիի վրայ։

ՍԷԼԱՆԻԿԻ մէջ Ժուռնալ տը Սալօնիք անուն ֆրանսերէն կիսաշաբաթաթերթ մը պիտի հրատարակուի Նոյեմբերի առաջին օրէն (Ն. Տ.)։

ԲԱՏՈՒՄԻ կամուրջներու և մետաղեայ շինութեանց համալսարանին ճարտարագէտ և ուսուցիչ Բրօ. Զիչչի հրամանատարը մայրաքաղաք» ժամանած է իր մէկ քանի օգնականներուն հետ։ Կը կարծուի թէ այս ուղեւորութիւն զուտ գիտական խնդիրներու համար է և թէ ասոնք պիտի հրաւիրուին կարծիք յայտնել գիտական մէկ քանի խնդիրներու վրայ, որոց համար խորհրդակցութիւններ կատարուելու վրայ են։

ՀՈՒՆԳԱՐԱԿԱՆ ընկերութիւն մը իբրեւ նմոյշ Սպարապետի Դուռը զրկած է 16 ձիեր՝ կէսը թնդանօթաձիգ և կէսն ալ հեծելազօրաց համար։ Ցետ քննութեան այդ ձիեր ընդունելի դատուելով, որոշուած է գայնս գնել իւրաքանչիւրը քսանըհինգ ոսկւոյ։

ՆԱՒԱՑԻՆ վարժարանի բարձրագոյն կարգի ուսանողք առջի օրը իրենց յատուկ մարզանաւով մինչեւ Եալովա երթալով վերադարձան և մարզանքներ կատարեցին, նոյնպէս հետեւեալ օրը։

ԻԶՄԻՐԻ նաւահանգստի տեսուչ Ալի Սինան էֆէնտի տեղւոյն Համիտիյէ ընկերութեան շոգենաւերուն համար գօմիսէր կարգուած է։

ԳՕՆԻԱՅԷՆ մայրաքաղաքս ժամանեց Վասիլաքի էֆէնտի Եագըճըօղլու, որ կը բերէ՝ Սուլթան Եօմէր կայսեր կողմէ յունաց Սօֆրօնիոս Պատրիարքին ուղղեալ Ֆերմանը՝ Երուսաղէմայ զրաւման առնը տրուած։ Այդ Ֆերման պիտի մատուցուի յոյս կայս. գահոյից։

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺ. — Առջի օրը առաւօտուն Թօսիոյ մէջ, ի Գասթէմունի, երեք անգամ երկրաշարժի թեթեւ ցնցումներ զգացուեր են։

ՌՈՒՍԱԿԱՆ հիւպատոսարանին առաջին Թարգման Պ. Շուխօթին, որ երկու ամսուան արձակուրդով բացակայ կը գտնուէր, առջի օրը մայրաքաղաքս դարձաւ։

ՀԱՆՐՕԳՈՒՏ շինութեանց նախարարութիւնը վաւերացուցած է այն տեղեկագիրը որ յատուկ յանձնաժողովին կողմէ տըրուած է Սէլանիկ-Մանասթրրի երկաթուղւոյ գծին վերջնական ընդունելութեանը համար։

ԳԱՐԱՔԷՕՅԻ ԿԱՄՈՒՐՋԸ. — Սխալմամբ կըսէ թէ Գարաքէօյի կամուրջին տեղափոխութեանը համար Պ. տէ Բալիէժի կողմէ առաջարկութիւն մը եղած ըլլալու լուրն ստոյգ չէ։ Պ. Կռանէ այդ առթիւ շոգենաւային գլխաւոր ընկերութեանց գործակալները ի նիստ հրաւիրած է սեպտ. 11ին քարափանց ընկերութեան գրասենեկին մէջ և ի մօտոյ ուրիշ գումարում մ'ալ տեղի պիտի ունենայ։

ՀԱՆՔ.—Մինչեւ հիմա հանք գտնողները 100 տկառաչափ միայն կրնային Եւրոպա զրկել իբրեւ նմոյշ։ Պետական Խորհուրդն որոշած է որ առայժմ միայն քրոմի և մանկանէզի համար մինչեւ 2000 տկառաչափ կարենան արտածել իբրեւ նմոյշ։ Ապագային եթէ օգտակար արդիւնք մը ձեռք բերուի, այդ որոշում ուրիշ հանքերու համար ալ գործադրելի պիտի ըլլայ։

ԱԿՌԱՆԵՐՈՒ ԿԱՐԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ.—Ակռաներու չգոյութիւնը կը վնասէ արտասանութեան և դէմքը կը տձեւցունէ։ Առանց լաւ ակռաներու բնաւ կատարեալ ծամողութիւն չկայ, առանց կատարեալ ծամողութեան՝ բնաւ կատարեալ մարսողութիւն չկայ, առանց մարսողութեան իկայ սննդառութիւն, առանց սննդառութեան չիկայ առողջութիւն, և առանց առողջութեան ՞ Նչէ կեանքը.—Ուրեմն խորհուրդ կուտանք ատամնագործ անձերուդիմել Տքթ. Պառիի, միակ ատամնաբոյժն որ երկու անգամէն կրնայ տեղը դնել եղերուն և անարմատ ակռաներն, արհեստական ամենապեղեցիկ ու ամենահաստատուն ակռաներ պատրաստել առանց քիմքի, կեռերու, զսպանակներու և այլն, որք լաւ արտասանութեան հետ կատարեալ ծամողութիւն կ'ապահովեն։

Ամենէն փափուկ. ամենէն ջղային անձինք կրնան կատարեալ ապահովութեամբ դիմել Տոքթ. Պառիի՝ լիովին գոհ մնալու համար։ Արդէն, իրեն դիմողը կատարելապէս գոհ մնալէն ետք միայն ստակը պիտի վճարէ։

Ամեն օր կը դարմանէ ժամը Ձէն (Ը. Ե.) մինչեւ իրիկուան 5, Բերա, Մեծ փողոց, ֆրանսական դեսպանատան դէմը, 374 Թիւ տունը։ 413

ՄՈՒԱԼԼԻՄԻ ՍՐՊԵԱՆ

ՄԷԹՈՏ ՕՍՄ. ԳԵՂԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԳՐԱՎԱՐԺՈՒԹԵԱՆ

Մ. Տէտէեան էֆ.ի հեղինակած սոյն ընտիր մէթոտը խիստ դիւրուսոյց ըլլալուն պատճառաւ, այս անգամ Օսմ. զինուորական կրթական ժողովէն ընգհանուր Բիւտեիէ վարժարանաց համար ընդունուած է. տետրը 20 փարա. կը գտնուի ամեն գրավաճառաց քով եւ ի կեդրոնատեղին Զիյվեր պէյ խան, Թիւ 15, Ղալաթիա։ 424 3—4

ՈՒՍՈՒԼ ՎԷ ՄԻՒՆԹԷԽԱՊԱԹԻ ԼԻՍԱՆԻ ՖԱՐԻՍԻ

ՄԷԹՈՏ ԵՒ ՀԱՒԱՔԱԾՈՅ ՊԱՐՍԿԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ

Հեղինակեց ՊԵՏՐՈՍ ԷՖ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ

Քալատուղար Պետական Խորհրդոյ եւ ուսուցիչ Օսմաներէն, Պարսկերէն, Արաբերէն լեզուաց եւ Օսմանեան գրագիտութեան ու գեղագրութեան։

Այս տեսակ կարեւոր երկասիրութիւն մը առաջին անգամ ըլլալով մեր մէջ լոյս կը տեսնէ։ Ձիրմապէս կը յանձնարարուի վարժարանաց տնօրէններուն եւ Օսմ. ուսուցչաց։ Հեղինակին Օսմաներէնի միջին եւ բարձրագոյն դասընթացքը կազմող գրքերը կը գտնուին Պապը Ալի ծատտէսի 77 Թիւ խանութը։ 421 3—6

Գ. Ա. ՆԱՐՊԷՅԻ (ՉԱԼՖԱՅԻ) ԵՐԿԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆՔ ՏՊԱԳՐԵԱԼՔ Ի ՓԱՐԻԶ

	Ֆրանք
Գեղագրութիւն հայկական	1
» հայ-գաղղ.	1 50
Զրուցատրութիւն գաղղ.-հայ. համառօտ	1 50
» գաղղ.-հայ. (հնչումը հայ գրով)	2 25
» անգլ.-հայ. համառօտ	1
» » » (հնչումը հայ գրով)	2 50
» գաղղ.-տաճկ. համառօտ	2
» » » (հնչումը գաղղ. գրով)	2 50
Բառարան գաղղ.-տաճկ.	2 50
» հայ-գաղղ.	10
Փօղ եւ Վիրգինէ, պատկերազարդ	5
Ելսմաք, աշխարհաբար եւ գաղղ. բնագրաւ, փառակազմ, ոսկեզօծ եւ պատկերազարդ	15
Տելեմաք, գաղղ. բնագրաւ	5
Ֆենելոնի դաստիարակութիւն աղջկանց գաղղ. բնագրաւ	4 50
Ընթերցումն (Lecture pour tous)	1
Այբբենարան մանկանց, պատկերազարդ	20
Լամարթինեայ դաշնակք, փառաւոր տիպ	9
Պատմութիւն անցից Մուրատեան վարժարանի [4 հատոր]	15
Ընդհ. պատմութիւն ազգաց [5 հատոր]	10
Համառօտ պատմութիւն ազգաց	2 25

Վերոգրեալ հատորք ամենքն ալ փափկագեան գեղեցիկ տպագրութեամբ հրատարակուած են եւ կան որ փառակազմ ու ոսկեզօծ են նաեւ։

Մեծանուն հեղինակին հայ-գաղղ. բառագրքին գինն՝ այս անգամ 15 ֆրանքէն 10 ֆրանքի իջած է։ Մեծաքանակ գնողաց մասնաւոր զեղչ։

Վաճառման կեդրոնատեղին է ի Ղալաթիա, Սեղբոս խան, Թիւ 5, Բիւզանդեան գրատունը։
405 9—30

Յոյն երիտասարդ մը որ գիտէ հայերէն, յունարէն, տաճկերէն եւ անգլիերէն գրել ու կարդալ, պաշտօն մը կը փնտռէ առեւտրական տան մը մէջ կամ այլուր։ Դիմել անգլիական Rest ի Ղալաթիա, Վօյվօտա։ 4z5 3—3

LA REVUE DES JOURNAUX ET DES LIVRES

ՏԱՍՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Լա Ռըվիւ տէ Ժուռնօ է տէ Լիվրըն իր մէկ տարուան բաժանորդներուն ծրիապէս կուտայ անոնց ընտրութեամբը՝ էն համբաւաւոր հեղինակներու վերջին գործերէն հատ մը։

Մեր ընթերցողները երբեմն կը հարցունեն թէ շաբաթական ո՞ր օտար հանդէսն ընտրեն։ Լաւագոյն բան մը չենք կրնար ըսել բայց եթէ ցուցնել **Ռըվիւ տէ Ժուռնօ է տէ լիվրըն**, ամենէն հետաքրքրաշարժ եւ շահեկան հրատարակութիւնն այժմու։ Արդարեւ, ամեն կիրակի կ'արտատպէ շաբթուան թերթերուն եւ գիրքերուն մէջ հրատարակուած էն նշանաւոր նիւթերը, յօդուածներ, նորավէպեր, պատմութիւններ, քրոնիկներ, այժմէութիւններ, գիտական հետաքրքրաշարժ նիւթեր, զուարճալի նշանաբաններ, փոքր ուրեր, պզտիկ, տեղեկութիւններ, վէպեր եւլն։ Բազմաթիւ պատկերներ, կենդանագիրներ, օրուան դէպքեր եւլն։

ԼԱ ՌԸՎԻՒն կը հրատարակէ երկու Թերթօն 1. ՋՕՀՈՒԱԾ ԱՂՋԻԿԸ, Բօլ Ռուժէի, հետաքրքրաշարժ մեծ վէպ 2 ԱՆԾԱՆՕԹ ԲԱՐԵԿԱՄԸ, Լէօն Ռիօթորի, շնորհալից պատմութիւն մը։

Ցիշեալ թերթն իր մէկ տարուան բաժանորդներուն կուտայ 3 ֆր. 50 նոց հատոր մը. վեցամսեայներուն 2 ֆրանքնոց, եւ վերջապէս, եռամսեայներուն մէկ ֆրանքնոց հատոր մը։ Ասկից զատ, իր բաժանորդներուն իբր յաւելուածական ծրի պարգեւներ. 1. Սքանչելի կենդանագիր մը իւղաներկ, 2. Բաժանորդին կը ղրկէ քաղդ-ալպոմ իր կենդանագրով։

ԳԵՂԵՑԻԿ ՀԱՏՈՐ ՄԸ, քսան թերթէ կազմուած եւ սիրուն երկգոյն ծածկոցով զարդարուն, կը ղրկուի առանց ծախքի, 3 ֆր. 50ի փոխարէն։

Բաժանորդագրութիւն.—Վեցամսեայ 8 ֆր. տարեկան 14 ֆր. բաժանորդագրութիւն կըլլայ. 1. Բոլոր ֆրանսական գաւառականութիւններու, Պելժիքայի, Տանըմարքայի, Իտալիոյ, Զուիցերիոյ, Հոլանտայի, Շուէտի, Նորվեկիոյ եւ Փորթուկալի Թղթատարական գրասենեակները որք **առանց ծախքի**, կը յանձնեն բաժանորդութեան ընկալագիրներն բոլոր պէտք եղած տեղեկութիւններով. 2. Միջազգային մասնա—բոսդով. 3. Փարիզի մէջ Թղթակիցներ ունեցող գրավաճառներու քով. 4. Փարիզի դրամատան մը վրայ փոխանակագրով։

ՌԸՎԻՒ ՏԷ ԺՈՒՌՆՕԻ առաջին ինը տարիներուն հաւաքածուն կը պարունակէ աւելի քան մեր հազար գրական նորավէպեր եւ զանազան պատմութիւններ ամենէն մեծ հեղինակներու. գրական, գիտական եւ արուեստական անհագին ծանօթութիւններ կուտայ. ի մի բան **վերջին ութ տարիներու մտաւորական արտադրութեան ամփոփումն է**։ Ասկից զատ կը պարունակէ Ալֆօնս Տոտէի, Հէնրի Ռօշֆօրի, Օրթաֆ Ֆէօյէի, Լիւտովիք Հալէվիի, Էքթօր Մալոյի, Կի տը Մօբասանի, Բօլ Պուռժէի, Էմիլ Զօլա եւ այլոց ամբողջ վէպերը։ Իւրաքանչիւր հատոր, կարմիր լաթակազմ, ոսկեզօծ գիրերով, կարժէ 14 ֆրանք, առանց ճանբու ծախսի։

Նամակներն ու մանտա-բօսթերն ուղղել առ Պ. Ժ. Նօյլէ, յանձանձիչ, Փարիզ, Քուժա Տողոց, Թիւ 13։

Սակարան

ՂԱԼԱԹԻԱ, Սեպտ. 20 2 Հոկտ. 1895

Անուանկն. եւ Վճարեալ	Թուական	Անուանը Արժեթղթոց	Ընթացիկ Գիներ	
100	1831	Քոն. Սերիա A } 1%	65	—
100		» » B	44	20
100		» » C	30	10
100		» » D գոցուած	27	37
100		բացուած	27	36
100		միջօրէ	27	38
100	1870	Ռումէլի գոցուած	144	3/4
Ֆր. 500		բացուած	144	3/4
		միջօրէ	145	1/4
Անվ. 20 / Վճր. 10	1890	Օսմանիէ 4%	101	50
22 / 11	1869	Քրէտի ժէն. Օթ.	12	—
10 / 5	1872	Սոս. Օթ. տը Տ. է Վ.	6	27
140 / 140	1878	Լաւրիումի	69	—
500 / 300	1889	Անատոլուի (Բժթ. 5%	605	—
500 / 500		Երկաթուղիք (Պրթ.	315	—
20 / 8	1882	Թրամուէյ (Բժթ. 5%	10	75
500 / 500		(Պրթ.	500	—
500 / 200	1883	Օսմ. Ռէժի	22	—
1.40 / 1.40	1892	Օսմ. Սիկարէթ 6%	2	36
11 / 5 1/2	1893	Օսմ. Ապահովգր. Ընկ.	8	30
500 / 500	1882	Ջրի Ընկ. Տէրքոս	462	—

ՈԹԻԼԱՆՑ (Քրիմ) ԴԻ ՎՐԱՅ	Օ. Ո.	Ղրշ.
8 օրուան համար 1000 հատի	3	10
1 ամսուան համար	5	—
1 օրուան համար	1	50
Ռըբրը	—	—
Կանդիկի (Հէվլէնիկ)	—	87

ՈԹԻԼԱՆՑ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻԻ ՎՐԱՅ		
8 օրուան համար 25 հատի Ֆր.	2	70
1 ամսուան համար »	6	—
ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ		
Անգլ. ոսկի Օ. Ո. 100 ղրշ.էն	110	15
20 Ֆրանքնոց	87	36
20 Մարքնոց (Գերմանական ոսկի)	107	20
Քրիմից	51	20
Ռուպլ Թղթադրամ	8	44
Մէճիտիէ	108	02
Մանր արծաթ	103	—
Մէթալիք	98	—
Տոկոս Ղալաթիոյ Սակարանի	8	—

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿԱԳՐՈՑ			
Լոնտոն 3 ամիս	Ղրշ.	110	05
Փարիզ »	Ֆր.	22	97
Վիեննա 8 օրուան	Ֆիոր.	10	90
Պերլին չէք	Մարք.	18	45

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆՔ

ՓԱՐԻԶ 1 Հոկտեմբեր		
Քոնսոլիտ Օսմ. B Կենսկ. Ֆր.	43	60
» » C » »	27	65
D (Բացուած »	25	47
(Գոցուած »	25	50
Ռումէլիի Երկաթուղի »	146	1/2
Քրէտիթ »	435	—
Մարսայլի Պարտաթուղթ »	518	75
ամանիյէ »	467	50
Ռէժիի Բաժնեթուղթ »	503	56
Պանք Օթոման (անուանկն.) »	767	12
Ռանթ Ֆրանսական 3% »	100	52
» » 4 1/2 % »	106	32
» Իտալական »	90	56
Քրէտի Լիոնէ »	815	—
Քրէտի Ֆոնսիէ »	—	—
Քոնդուար տ'էսքոնթ »	—	—
Սուէզի Բաժնեթուղթ »	1238	—
Եգիպտական Միացեալ »	526	25
Չէք Լոնտոնի վրայ »	25	282
ՎԻԵՆՆԱ 1 Հոկտեմբեր		
Ռումէլիի Երկաթուղի Ֆիորին	77	80
Օսմ. Ռէժի »	238	—
Փոխանկ. Լոնտոնի վրայ ի տես	120	70
» Փարիզի »	47	60
ԼՕՆՏՕՆ 1 Հոկտեմբեր		
Քոնսոլիտ Օսմանեան A Ա. Ո.	65	50
» » B »	43	75
» » C »	—	—
D (Բացուած »	25	47
(Գոցուած »	25	37
Օսմ. Փոխ. 1891ի 4% (Երաշխաւորեալ.	—	—
» » 1894 3 1/2 % (Եգիպ. Հրկ.ով	—	—
Պանք Օթոման (վճարեալ) »	20	56
Այտընի Երկաթուղի »	18	50
Միացեալ Եգիպտական »	104	25
Առանձնաշնորհեալ »	—	—
Անգլ. Քոնսոլիտէ »	107	25
Պուլկար. Փոխառ. 6% »	100	—
» » Նոր 6% »	93	—
Ռանթ Հելլենական 5% »	—	—
» » 4% »	38	—
Փոխանկ. Փարիզի վրայ 3 ամիս	—	—
ՊԵՐԼԻՆ 1 Հոկտեմբեր		
Օսմ. Փոխառութիւն 1888ի Մարք	99	76
Ռումէլիի Երկաթուղի »	140	56
Անատոլուի Երկթ. 1/4 Պրթղթ. »	95	20
Փոխանկ. Լոնտոնի վրայ 3 ամիս	20	360
» Փարիզի » 3 ամիս	80	55
Մակեդոնիոյ Երկաթուղի	—	—

ԿՈՄԻՏԱՍ Ա. ՈՍԿԵԱՆ

ԱՌՁԵՌՆ ԲԱՌԱԳԻՐՔ

ՀԱՅԵՐԷՆ—ԳԱՂՂԻԵՐԷՆ

ՆՈՐ ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ (Երկրորդ)

ՈՒՂՂԵԱԼ ԵՒ ՃՈԽԱՑԵԱԼ

ԱՒԵԼԻ ՔԱՆ 50.000 ԲԱՌ, ՈՃ ԵՒԱՅԼՆ

Բազմաշխատ հեղինակին սոյն օգտակար գործը կը բովանդակէ հին եւ նոր հայերէնի գրեթէ բոլոր բառերէն զատ, գիտական եւ արուեստական բազմաթիւ բառեր, ոճեր եւ ասացուածներ համդերձ իրենց Գաղղ. Թարգմանութեամբն ։ Բառից զանազան առումները բացատրուած են բազմաթիւ օրինակօք։ Սոյն խնամեալ եւ յոյժ կարեւոր գործը ճշմարիտ առաջնորդ կրնայ ըլլալ ուսանողներու ի Գաղղիերէն լեզուի, ինչպէս նաեւ սոյն լեզուի ուսման պարապողներու առ հասարակ ։

Գործոյն վերջը աւելցուած է գաղղիերէն լեզուի անկանոն եւ պակասաւոր բայից պարզ ժամանակներու մէկ ցանկն համդերձ պիտանի եւ կարեւոր ծանօթութեամբք, որք մեծապէս պիտի օգնեն ուսանողին ։

Էջ իբր 1000, ընտիր թղթի վրայ մաքուր եւ յստակ տպագրութեամբ եւ զօրաւոր կազմով, որք բառարանի մը համար գրեթէ նոյնքան գնահատելի են որքան պարունակութիւնը ։

☞ Գին { Զօրաւոր խաբօսիկ կազմ 25 Դհ. Լաթակազմ 27, Կիսակաշի 32 »

Կեդրոնատեղին է Յ. Մաթէոսեան վաճառատունը, Թիւ 27 Ֆինճանճըլար եօղուշու Կ. Պոլիս։ Կը գտնուի Պ. Պալենցի եւ բոլոր հայ գրավաճառաց քով, ինչպէս նաեւ Բերա Մեծ փողոց Վ. այսի եւ Բայլի գրատուններ եւ Ղալաթիա Մահմուտիէ ճատտէսի Թիւ 42, Ռոման եւ Ընկ. Թղթավաճառանոցն ։

ՄԱԶ ԹԱՓԵԼՈՒ ՋՈՒՐ

Կանխպալի հրաշալի Րուսմա'ն նորագիւտ եւ պարզ անվնաս հեղուկ մըն է որ 1—2 վայրկենի մէջ մարմնոյ վրայի անհաճոյ եւ աւելորդ մազերը եւ աղուամազերը (այվա թիւյիւ) կը ջնջէ արմատէն եւ կը Թափէ առանց երբեք այրելու եւ մորթին վնասելու։ Սոյն հեղուկին ազդեցութիւնը միայն մազերու վրայ ըլլալով, ժամերով մարմնոյ վրայ մնալու ըլլայ բնաւ չ'այրեր։ Մեծ համբաւ ստացած է Պոլսոյ Թուրք հասարակութեան մէջ, որ մեծ մաս մը շնորհիւ սոյն հեղուկին մինչեւ ցարդ գործածուած Թուռնայր եւ զարշելի բաղադրութեանց վնասներէն փրկուած է։ Գործածելի տան եւ բաղնիքի մէջ։ Պաշտօնապէս քննուած է եւ արտօնիքէ զիրծ գտնուած է։

ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆ, ՄԱՔՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԱՌՈՂՋՈՒԹԻՒՆ

Շիշը 12 դրուշի կը ծախուի։

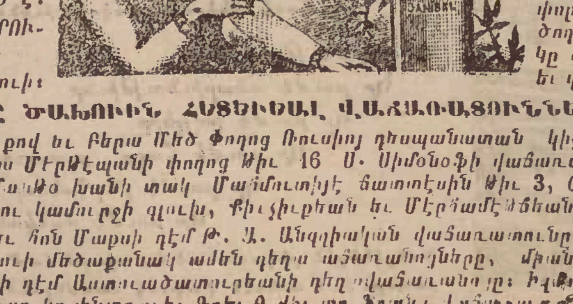

«ՆԻԿՐՕԺԻՆ ԹԱՐԻՋԻՆ»

ՆՈՐԱԳԻՒՏ ԵՒ ՎԱՐԿԵՆԱԿԱՆ

ՖՐԱՆՍԱՑԻԱՆ ՄԱԶԻ ՆԵՐԿ

(ԲՆԱԿԱՆ ՍԵՒ, ՇԱԳԱՆԱԿԱԳՈՅՆ ԵՒ ԴԵՂԻՆ)

Ֆրանսական եւ գիտական արտադրութեանց վերջին սքանչելի եւ աննման նորութիւններէ եղող վերոյիշեալ մազի ջուրը նշանաւոր վերանորոգիչ մ'է մազերու, որ միայ առաջին գործածութեամբ եւ առանց դժուարութեան երիտասարդութեան ատենին պէս 8—10 վայրկենի մէջ ամենաբնական գոյն մը եւ փայլ մը կուտայ ճերմկցած մազերու, մօրուսի եւ պեխերու, միանգամայն զանոնք զօրացնելով եւ աճեցնելով ։ Ցառաջ բերած գոյնը այն աստիճան բնական է որ ամենէն ուշադիր նայողը չի կրնար որոշել, եւ 6—7շաբաթ առանց աւրուելու կը դիմանայ եւ ուզուածին չափ կրնայ լուացուիլ եւ լուացուելով մազերուն գոյնը կը հաստատուի եւ կը բնականանայ։ Մէկ անգամ փորձը պիտ համոզ գործածողը սոյն ճշմարտութեան։ Կը ծախուի մեծ տուփը 25 եւ փոքրը 18 դրուշ։

ԿԸ ԾԱԽՈՒԻՆ ՀԵՏԵՒԵԱԼ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆՆԵՐԸ

Բերա Պօն Մարշէի քով եւ Բերա Մեծ Փողոց Ռուսիոյ դեսպանատան կից Թիւ 433 (Իզմիրլի) վաճառատունը։ Կալաթա Մէրթէկյանի փողոց Թիւ 16 Ս. Սիմօնօֆի վաճառատունը (մեծաքանակ). նոյնպէս Կալաթա Դամմաւթօ խանի տակ Մահմուտիյէ ճատտէսին Թիւ 3, 0 վիլ տը Ֆրանս վաճառատունը։ Պահճէ Գափու կամուրջի գլուխ, Քիւչիւքեան եւ Մէրհամէթճեան (Եէնի ճամի) էճզաճիներու դեղարանները, եւ Լօն Մարսի դէմ Թ. Զ. Անգլիական դեղարանները. կը ծախուի մեծաքանակ ամեն դեղավաճառանոցները. միանգամայն Սիմօնօֆ էֆ.ի պատուաւոր գործակալը կը փնտռուի։ Գրել 0 վիլ տը Ֆրանս [illegible] կ'ընդունուի էմանէթներ միջոցաւ։
339 26—30

ՏՈՔԹԷՕՐ Ս. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՎԿԱՅԵԱԼ, ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ—ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺՔ

(Հաստատեալ յամին 1852

Նորանշար գործիքի մը միջոցաւ ամենասաստիկ ցաւած ակռաները, մէկ անգամէն վայրկենապէս կը լեցնեն, ցաւով դիմել եւ բուժուած վերադառնալ։ Կատարելագործեալ եղանակաւ, հուրք, ծաշակաւոր, եւ գիմացկուն արհեստական ակռաներ կը պատրաստեն, յար եւ նման բնականի, դէմքի ձեւաւորութիւն, (ըստ տարիքի), ծամողութիւն, եւ ազատ արտասանութիւն երաշխաւորելով։ «Ակռադեղ» կոչուած բերնի հիւանդութիւնը, երեք այցելութեամբ կատարելապէս կը բուժեն, ինչպէս նաեւ Թմրեցուցիչ դեղերու, եւ նորահնար աքցաններու միջոցաւ առանց ցաւի ատամնահանութիւն։

Թ. 396 Մեծ փողոց Բերա, (Նանիի գարեջրատան վրայի յարկը ճիշտ Զպուքճեանց դէմն)։

Գառըգիւղի յաճախորդք կրնան դիմել նաեւ իրենց բնակարանը Թիւ 1 նոր բացուած Խրիսօվելի փողոց ամէն օր։

Յ. Դ. Հաստատելու համար Եւրոպիոյ, եւ Ամերիկայի առաջին կարգի Ատամնաբուժներու՝ ծմեռները կիրակի օրն ալ, ինչպէս նաեւ մինչեւ կէս գիշեր հիւանդ կ'ընդունին Բերայի գործատեղին։ 410

ՏՈՔԹՕՐ Պ. ՔԻՒՉԻՒՔԵԱՆ

ԲԺԻՇԿ, ՄԱՆԿԱԲԱՐՁ ԵՒ ՎԻՐԱԲՈՅԺ

Այս անգամ Իսկիւտարէն Գառը գիւղ Բէքմէզ Թարլասը Թիւ 16 տունը փոխադրուած ըլլալով հիւանդ կ'ընդունի ամեն օր կէս րէ վերջը եւ կը դարմանէ ամեն տեսակ ներքին եւ արտաքին հիւանդութիւնք։

Մասնաւորապէս ջղային եւ ծննդական գործարանաց հ ւանդութիւններն, նաեւ վերջերս սօֆէսօռ Տոքթ. Ռուի կողմանէ հնարուած Սէռոմով որ միշտ թարմ կերպով պատրաստ կը գտնուի՝ ալպայից կեղծմաշկ (գուշ պօղան)ի հիւանդութիւնները կը դարմանուին։

Շաբաթ օրերը կէս օրէ վերջը ծրի, երկուշաբթի եւ հինգշաբթի օրերն կէս օրէ առաջ էրէն գիւղ Խօտրիկեան եւ Սաքաեան էֆէնտիներու դեղարանները կը գտնուի. մացեալ օրերն կէս օրէ առաջ Իւսկիւտար Իճատիէ Սինեօր Սէթեի եւ Գույումճեան էֆէնտիի դեղարաններն գտնուելով ուր երեքշաբթի օրերն իրեն դիմող հիւանդներն ծրի կը դարմանէ։ 345 27—40

ՍՊՈՒՐ ՄՕՐԻՒ ՁԿԱՆ ՕՇԱՐԱԿ

Եըլտըզ, Կ. Պոլիս, 13 դեկտ. 1888

Պարոնայք Սգող եւ Պօուն,

Կը ցաւիմ որ պաշտօնական դիրքովս կարող եմ փորձեր ընել, այլ համաձայն ուրիշներուն փորձերուն եւ այն բժշկաց որոց պաշտօն յանձնեցի փորձել զայն մեր հիւանդանոցաց մէջ, կը այտարարեմ որ ձեր Մօրիւ ձկան իւղն իր այդ վիճակին մէջ դիւրաւ խմուելով եւ մարսուելով, կը համապատասխանէ այն յատկութեանց զորս ախտաբուժական գիտութիւնն ի վաղուց անտի ունի ակած է, մասնաւորապէս այդ յաջող պատրաստութեան մէջ։ ՏՐ Ս. Ս. ՄԱՎՐՈՅԷՆԻ ՓԱՇԱ

Բժիշկ Վեհ. Սուլթանին

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿ.

Տռ—րօ շոգենաւը, նաւապետ Մաքրըմ, ընդհանուր վաճառքով Հըլէն հոս հասաւ։

Տռնրօ շոգենաւով հասած վաճառաց վերաբերեալ բեռնատոմս ունեցողք կը խնդրուին որ իրենց հաշւեցուցակները ներկայացնեն մեզ, յիշեալ շոգենաւը «Ընդհանուր վնասով» հոս հասած ըլլալուն պատճառաւ։

ՄԱՐԶՈՂ

20 տարուան յաջողութիւն. Տոքթ. Է. Սանա, բրօֆէսօր բժշկական մարձումի (մասաժ)ի մասնագէտ յօդացաւերու։ Նախկին օղնական կայս. ու արքայական բժիշկներու։

Դիմել Ծաննիի դեղարանը, Պոլիս, Փառմաքի Պաթթանիք (Քանգիւք) Բերա, ժամը 1էն 6, Բերա Թիւնէլի հրապարակ, Զիւմպիւլ փողոց Թիւ 2։ 416 8—10

Օ Զ'ՕԼԻՎԻԷ Տ'ՕՐԻԱՆ

ՄԻՀՐԱՆ, ՄԿՐՏԻՉ ԵՒ ԸՆԿԵՐԱՑ

ՀԱՅ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ, ԸՆՏԻՐ ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԵԱՆՑ

Մխիշկիւլէի ճշմարիտ տապրակի Չէքը Գին 7 1/2
19. Կալաթա, Օսմ. Պանքայի կից, Մէտրէսէ փողոց. 19

1ագիղ կշիռ, չափաւոր գին, ապրանքները կը ղրկուին, քաղաք թէ գիւղ, մինչեւ տուն։

Վճարմանց դիւրութիւն 333

ԻԼԱՆ

Զրրատթ Պանգասը իչուն լիւզիւմը օլան 6000 ատէտ տէֆթէր իլէ 5000 ճիլտ մագպուզ սէնէտի վէ 600 ճիլտ իխթարնամէ վէ 400 ճիլտ գօչանըը տէյն սէնէտի վէ 120,000 ատէտ սէնէտ վէ սէրկի վէ 200,000 Գարինէ իխմուխապէրինին քեաղըտլարը Պանգա խտարէսինտէն վիրիլմէք իւզրէ պիլ միւնագասա թապը վէ թէճլիտ իխթարիյմէսի մուգաւրրէր օլուպ չէհրը հալը բումինին 21ինճի բէնչչէնպիհ կիւնիւ սաաթ 9տա իհալէի էվվէլիյէսի վէ 23իւնճիւ ճումաա իրթէսի կիւնիւ 100տէ 5 թէնզիլ իտէն օլուրսա գապալ օլունարագ իհալէի գաթիէսի իճրա օլունաճաղընտան թալիպ օլանլարըն չէրաիթինի անլամագ իւզրէ մէզքիւր Պանգանըն իտարէի մէրքէզիյէսինէ միւրաճաաթ էյլէմէլէրի իլան օլունուր։

9 Րէպիւլ-ախըր 313
16 Էյլուլ 311 2—3

ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԵԱՑ

Արեւելեան երկաթուղեաց պարտատոմսերուն 154րդ վիճակահանութեան դուրս ելները

19 Սեպտ. 1 Հոկտ. 1895

Թ.	Ֆր.	Թ.	Ֆր.	Թ.	Ֆր.	Թ.	Ֆր.
1,802,989	300 000	521,570	3,000	645,621	1,000	1,372,892	1,000
551.143	25,000	688,496	»	678,229	»	1,373.765	»
1,451,901	10 000	693,671	»	696,673	»	1,378,785	»
1,937,605	»	822,305	»	773 269	»	1,382,122	»
582,267	2.000	880,017	»	807,829	»	1,475 693	»
878,554	»	982,935	»	835,368	»	1,569,127	»
972,372	»	1,001,294	»	840 660	»	1,669,117	»
982,933	»	1,461,933	»	902,246	»	1.706,375	»
1,451,905	»	1,587,033	»	982,934	»	1,802,986	»
1,475,691	»	55,513	1,000	1,007,095	»	1,929,573	»
329,542	1,250	73,397	»	1,078,366	»	1,969,505	»
446,473	»	73,398	»	1,153,334	»		
460,529	»	385,222	»	1,269,452	»		

400 ֆրանք շահող թիւեր

596	225,941	460,526	688,500	840,658	1,055,95[illegible]	1,2[illegible]5,180	1,519,981	1,746,727
7	2	7	691,471	9	1,059,4[illegible]6	1,334,036	2	8
8	3	8	2	864,516	7	7	3	9
9	4	30	3	7	8	8	4	30
600	5	476,401	4	8	9	9	5	1,787,321
22,826	264,981	2	5	9	20	40	1,524,306	2
7	2	3	696,672	20	1,071,076	1,357,036	7	3
8	3	4	4	865,296	7	7	8	4
9	4	5	5	7	8	8	9	5
30	5	496,946	703 611	8	9	9	10	1,802,987
40 056	315,881	7	2	9	80	40	1,529,031	8
7	2	8	3	300	1,073,701	1,372,891	2	90
8	3	9	4	878,551	2	3	3	1,823,556
9	4	50	5	2	3	4	4	7
60	5	521,566	719,821	3	4	5	5	8
55,511	318,136	7	2	5	5	1,373,761	1,569,126	9
2	7	8	3	880,016	1,078,367	2	8	60
4	8	9	4	8	8	3	9	1,846,416
5	9	551,141	5	9	9	4	30	7
67,996	40	2	740,426	20	70	1,378,781	1,574,851	8
7	329,541	4	7	885,806	1,094,481	2	2	9
8	3	5	8	7	2	3	3	20
9	4	567,476	9	8	3	4	4	1,863,586
68,000	5	7	30	9	4	1,382,121	5	7
73,396	365,416	8	753,916	10	5	3	1,582,791	8
9	7	9	7	902,217	1,102,496	4	2	9
400	8	80	8	8	7	5	3	90
83,901	9	568,996	9	9	8	1,446,401	4	1,892,046
2	20	7	20	50	9	2	5	7
3	380,776	8	759,591	928,136	500	3	1,586,591	8
4	7	9	2	7	1,153,331	4	2	9
5	8	569,000	3	8	2	5	3	50
84,791	9	575,521	4	9	3	1,451,902	4	1,897,206
2	80	2	5	40	5	3	5	7
3	385,221	3	768,151	955,096	1,167,816	4	1,587,031	8
4	3	4	2	7	7	1,461,291	2	9
5	4	5	3	8	8	2	4	10
99,426	5	582,266	4	9	9	3	5	1,912,966
7	388,921	8	5	100	20	4	1,621,686	7
8	2	9	773,266	972,371	1,214,596	5	7	8
9	3	70	7	3	7	1,461,931	8	9
30	4	617,281	8	4	8	2	9	70
102,806	5	2	70	5	9	4	90	1,929,571
7	389,896	3	799,636	982,931	600	5	1,657,581	2
8	7	4	7	2	1,264,006	1,475,692	2	4
9	8	5	8	1,001,291	7	4	3	5
10	9	626,966	9	2	8	5	4	1,934,221
110,026	900	7	40	3	9	1,483,571	5	2
7	391,111	8	807,826	5	10	2	1,669,116	3
8	2	9	7	1,007,091	1,269,451	3	8	4
9	3	70	8	2	3	4	9	5
30	4	645,622	30	3	4	5	20	1,937,601
143,666	5	3	822,301	4	5	1,498,546	1,706,371	2
7	440,401	4	2	1,028,081	1,274,886	7	2	3
8	2	5	3	2	7	8	3	4
9	3	673,226	4	3	8	9	4	1,969,501
70	4	7	829,691	4	9	50	1,723,241	2
157,796	5	8	2	5	90	1,507,676	2	3
7	446,471	30	3	1,054,186	1,293,011	7	3	4
8	2	674,681	4	7	2	8	4	1,972,636
9	4	2	5	8	3	9	5	7
800	5	3	835,366	9	4	80	1,739,406	8
195,756	454,591	4	7	90	5	1,517,581	7	9
7	2	5	9	1,055,991	1,295,176	2	8	40
8	3	688,497	70	2	7	3	9	
9	4	8	840,656	3	8	4	10	
60	5	9	7	4	9	5	1,746,726	

ՌՈՒՍԻԱ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ

1881 Մարտ 20ի կայսեր հրամանով արտօնեալ
Ընկերութեան կեդրոնատեղին Բեթերսպուրկ
Ընկերութեան ապարանքը, Մեծ Մորսքայա 37
Ապահովագրութիւններ ճիւղեր ՀՐԴԵՀ.—ԿԵԱՆՔ.—ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԻՒՆ.—ԱՐԿԱԾՔ

Ընկերութեան գրամագլուխը ամբողջովին վճարուած	4,000,000 ռուբլի
Երաշխաւորութեան գումար	63,000,000 Ֆրք.
1894ի հասոյթը	24,500,000 »
1881էն ի վեր Ընկերութիւնը իր ապահովագրեալներուն վճարած է մօտ	90,000,000 »

Ճիւղին Ընդհ. Գործակալութեան
Ա. ՀԻՒՐՄՈՒԶ

Ընդհ. Գործակալ Թուրքիոյ համար
ՊՕՂՈՍ ՌԻԳԵՐ
Պոլիս Ճէլալ Պէյ խան, Թիւ 22, 23

Ղալաթիա, Չէօմլէքճի փողոց, 14
Գրասենեակ Ս. Ֆ. ՌՈՒԲԲԷՆ ԵՒ ԸՆԿ.
52

PHŒNIX FIRE OFFICE

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՍՈՅԹ Անգլ. Ոսկի 1,000,000

ՖԻՆԻՔՍ

Հիմնեալ ի Լոնտոն յամին 1782

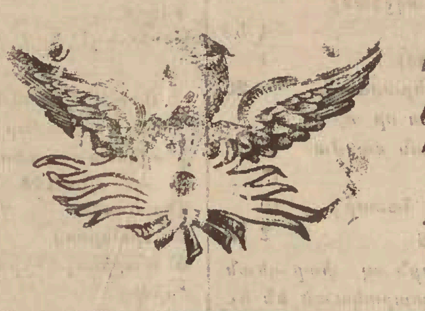

ՖԻՆԻՔՍ, հիմնեալ աւելի քան մի դար յառաջ, սոսկ հրդեհի ապահովագրութեան ընկերութիւն մ'է որոյ բաժնետեարք Անգլիոյ ամենահարուստ և համբաւաւոր վաճառականներ են՝ ունենալով անսահման պատասխանատուութիւն։

ՖԻՆԻՔՍ ընկերութեան աշխարհահռչակ առատաձեռնութեան մի գլխաւոր ապացոյցն է 18,000,000 Անգլ. ոսկւոյ գումարն զոր ցարդ վճարած է հրդեհի վնասուց համար։ 326

ՖԻՆԻՔՍ ընկերութիւնն կ'ապահովագրէ ընդդէմ հրդեհի և կայծակի կալուածք, կարասիք և ապրանք՝ յոյժ նպաստաւոր պայմանօք և մեղմութեամբ [illegible], որք ունին լիազօր իշխանութիւն կարգադրելու անմիջապէս մեր ապահովագրելոց կրած վնասներն։

Հ. ՍՈՒԽԱՆ և ԸՆԿ. ընդհ. գործակալք Կ. Պոլսոյ, Պուլկարիոյ և Սեւ ծովու եզերաց
Ղալաթիա, Պանք Օթօմանի վարի քովը ի Վիթալիս խան, գետնայարկ Թիւ 1։

ՕՍՄ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԻՄՆԵԱԼ ԸՍՏ ՀՐՈՎԱՐՏԱԿԻ ՎԵՀԱՓԱՌ ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ
1892 ՕԳՈՍՏՈՍ 2/14ին 20 ՍԷՖԷՐ 1310
Ապահովագրութիւնք ՀՐԴԵՀԻ, ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԵԱՆՑ ԿԵՆԱՑ ԵՒ ԱՅԼ ԱՄԵՆԱՅՆ ՎՆԱՍՈՒՑ
ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻՆ, Կ. ՊՈԼԻՍ. ԵԷՆԻ ԽԱՆ, ՔԱՐԱՔԷՕՅ, ՂԱԼԱԹԻԱ
28

ԻԼԱՆ ՊԱՂԸ ՍԷՐԱՄԲԻՐԻ

Ինչաաթը ասքէրիհէ իչուն մէվգըի միւնագասայա գօնուլան 100,000 ատէտ հէրիի քիրէմիտինին իհալէսի 20ինճի չարշանպհէ կիւնիւ գարարը գաթիսի ֆէրտասը 100ատէ 5 թէնզիլաթըն իճրասը մուգարրէր օլտուղընտան թալիպ օլանլարըն ինչաաթը ասքէրիհէ տայիրէսինէ միւրաճաաթ իթմէլէրի իլան օլունուր։ Նօ. 15 2—3

ՍԱՎՕՆ ՄԵՏԻՔԱՄԱՆԹԷՕ
ԿՌԻՄՕ ԵՒ ԸՆԿ.
SAVONS MÉDICAMENTEUX

ՆՈՐՎԵԿԵԱՆ ԽԱՅՏՂԱՆԻ ՕՃԱՌ, անխուսափելի մորթի փշիկներու, սքէմի (բէմբէյի) խոցերի և մորթի ամեն տեսակ հիւանդութեանց։

ՍԱՎՕՆ ՍԻՒԼՖԻՒՌԷՕ՝ յօդային ցաւերու համար։

ՍԱՎՕՆ ԲՌՕԹՕՔԼՕՌԻՒՌ ՏԻՏՌԱՌԺԻՌ՝ մորթի ամեն տեսակ հիւանդութեանց դէմ։

ՍԱՎՕՆ Ա ԼՈՒՍԻՏ ՖԷՆԻՔ. որ յանձնարարուած է բոլոր պահպանող տարափոխիկ հիւանդութեանց, ինչպէս են քոլերա, նիւթական տենդ։ կը դարմանէ մորթի անկանոն արտաշնչութիւնները։

ՍԱՎՕՆ Օ ՊԻՔՔԼՕՌԻՒՌ ՏԻՏՌԱՌԺԻՌ՝ ամբիկով պատրաստուած բոժոտներուն տեղ կը բանէ մարմնոյն վրայ աճող միջատները ջնջելու համար։

Փարիզ, 8, Վիվիէն փողոց, և բոլոր դեղարանաց մէջ։ Ա.

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ և ՄԱՐՈՔԵԱՆ
Ն. ՓԱՔԷ ԸՆԿ

Մարսիլիայէ և Պաթում միջեւ կանոնաւորապէս բանող

Առաջին շոգենաւը Պաթում պիտի ուղեւորի հանդիպելով Սամսոն, Կիրասոն և Տրապիզոն հոկտ. 2ին, իրիկուան ժամ 4ին (Ը. Ե.)։

Սեւաստոփ շոգենաւը ուղղակի Մարսիլիա պիտի ուղեւորի հոկտ. 8ին (Ը. Ե.)։

Բարիզ-Լիոն-Մարսիլիոյ երկաթուղեաց ուղեւորութիւնն ի միասին տանելով,
Ա. կարգ 245 ֆրանք
Բ. » 175 »

Ուղղակի և տոմս ուղեւորութեան
Նաւուղիէքի, ուղեւորութեան և այլ տեղեկութեանց համար
Դիմելու գործակալատուր
ԹԻՒՐՈԹԷ ԲՐՊՈՒԼ
133 Մումհանէ փողոց թ. 108

COMP RUSSE
DE NAVIGATION A VAPEUR ET DE COMMERCE

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Շաբթուան երթեւեկութիւնք

- Բշ. 18/30 Օտէսայի սուրհանդակ, ժամ 2ին յետ միջօրէի։
- Գշ. 19/1 Աղեքսանդրիոյ ուղղակի սուրհանդակը ժամ 3ին յետ միջօրէի, Պիրէոնի ճամբով
- Դշ. 20/2 Սեվաստոպոլի սուրհանդակ, առաւօտեան ժամ 10ին։
- Դշ. 20/2 Սուրհանդակ դէպի Փոքր-Ասիոյ նաւահանգիստները մինչեւ Պաթում, առաւօտեան ժամը 11ին։
- Եշ. 21/3 Օտէսայի սուրհանդակ, ժամը 2ին յետ միջօրէի։
- Ուր. 22/4 Աղեքսանդրիոյ Սուրհանդակ, հանդիպելով Սուրիոյ նաւահանգիստները երկու շաբաթը անգամ մը ժամը 4ին։

ԱԶԴ.— Սեպտ. 19 1, երեքշաբթի օրը Կ. Պոլիսէն դէպի Սուրիոյ նաւահանգիստները մեկնող շոգենաւը Զմիւռնիոյ մէջ պիտի հանդիպի Թրիպոլի, Պէյրութ, Եաֆա եւ Բոր-Սայիտ զատող շոգենաւին։ 263

ՄԱԹԻՔՕ ՏԸ ԿՌԻՄՕ ԵՒ ԸՆԿ.
ԴԵՂԱԳՈՐԾ Ի ՓԱՐԻԶ
MATICO de GRIMAULT & Cie

ՄԱԹԻՔՕՎ ՆԵՐԱՐԿՈՒՄ

Մի տեսակ Բերուի Մաթիքօ տերեւով պատրաստուած այս ներարկում մէկ քանի տարուան մէջ տիեզերական համբաւ ստացած է։ Կը դարմանէ քիչ ժամանակի մէջ ամենէն յամառ միզատարութիւնները։

ՔԱՓՍԻՒԼ ՄԱԹԻՔՕ

Անխուսափելի արդիւնք սերմնահոսութեան դարմանման համար, առանց երբէք յոգնեցնելու ստամոքսն, ինչպէս կ'ընեն բաւեկնոյ յոյժ խէժի քափսիւլները։ Կը գործածուին նաեւ հինցած հիւանդութիւններու համար։

Փարիզ, 8, Վիվիէն փողոց, և գլխաւոր դեղարանաց մէջ։ Ա.

SANTAL SALOLÉ LACROIX
ԳԱՓՍԻՒԼՆԵՐԸ

Միզային գործարանի հիւանդութեանց դէմ գործածուող հականեխիչ դեղերուն ամենէն ազդուն և ամենայն իւրացնելին է։
Վաճառատեղին՝ դեղարան Լաքրուա, 7Bis Շաթօտօ փողոց. Բարիզ.

Կը գտնուի բոլոր դեղարաններուն մէջ։

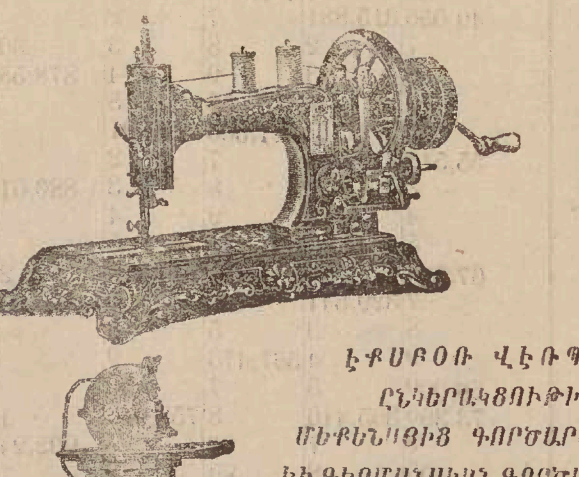

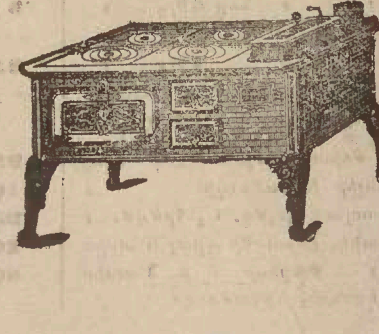

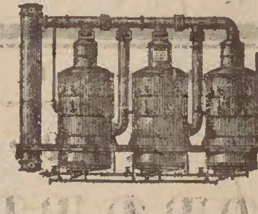

ԷՔՍԲՕՌ ՎԷՌԳԱՆՏ
ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ
ՄԵՔԵՆԱՅԻՑ ԳՈՐԾԱՐԱՆՆԵՐՈՒ
ԵՒ ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱՏՈՒՆՆԵՐՈՒ
ԱՐՏԱԾՄԱՆ ՀԱՄԱՐ
ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ,
Կ. ՊՈԼՍՈՅ ՇՐՋԱՆԱԿ

Ցուցադրութիւն մեքենաներու եւ գերմանական ճարտարագործութեան այլ նիւթերուն Ղալաթիա, Բէր էմպէ Բազար եւ Մէհքէմէ փողոց, Թիճարէթ խան [Նոյ կին կ'կրնա տեղ Բէժիի]

Մեծ մթերք զանազան մեքենաներու, որք են՝ շոգեշարժ մեքենայք, կազով ու բարիւղով շարժող մեքենայք, որոց մին շարժման կը դրուի հէթէ յաճախորդն ուզէ։ Պարզ բարիւղի լամբարը մէկ ժամուան մէջ 0.4 լիտր բարիւղ կը սպառէ, այսինքն ժամը 15էն 20 փարա։ Կը գտնուին նաեւ ճախարակներ, ծակող մեքենաներ, բերան բացող մեքենաներ, երկաթաձիթեղ եւ թանծրաքարտէ թիթեղահատներ, թիթեղագործութեան, դարբնութեան, կուպարարութեան, ատաղձագործութեան մեքենաներ, ջրհոսներ, հերկագործական մեքենաներ, շաղախ, գերմանական երկաթէ գերաններ, ասֆալտ, խայծղանաւոր քարղոն, խոհանոցի անօթք, կազի լամբարներ, ճեմիշի կաղմածք, պիսիքլէթ, կարի մեքենայ, եւն. եւն.

Մասնաճիւղք
ԱԹԷՆՔ, Սոփոկլէս փողոց, 11 (նախկին Պորսա Աթէնքի)

Անդրանիկ
ՍԵԼԱՆԻԿ, Թոփհանէ թաղ, ՊԻՐԷՈՆ, Բլիւտոն փող.

Գործակալութիւնք
ՍԵԼԱՆԻԿ ՄԵՐՍԻՆ ՊԷՐՈՒԹ ՔԱՅՖԱ
ԻԶՄԻՐ ՀԱԼԷՊ ԴԱՄԱՍԿՈՍ ԽԱՅՖԱ
Գորֆու, Զմնդա, Պաղրաս, Քալամադա, Ճիրա, Վօլօ, Աղեքսանդրիա, Գահիրէ։ 36

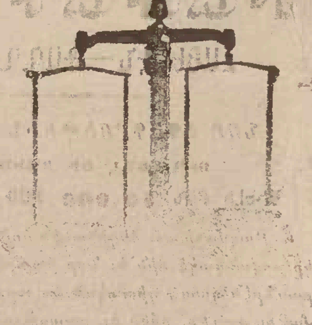

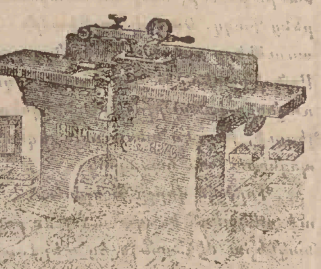

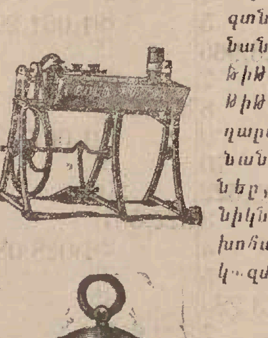

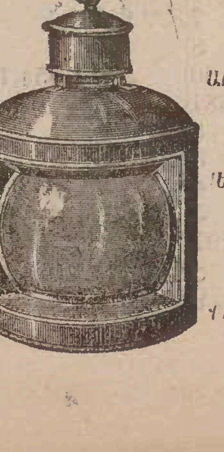

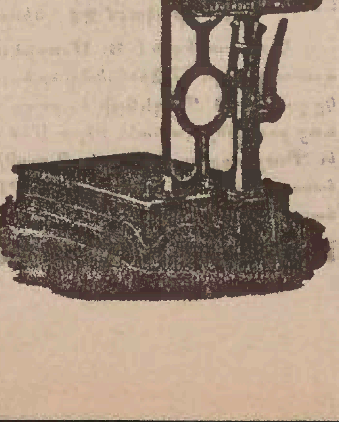

HAMBURG MUNICH UNITED
ՀԱՄՊՈՒՐԿ ԵՒ ՄԻՒՆԻԽ
ՄԻԱՑԵԱԼ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

Գրամագլուխ	Ֆրանք	8,000,000
Պահեստի դրամ		10,028,000
Տարեկան հասոյթ	»	23,250,000

Ընկերութիւնք ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՄԲ կ'ապահովագրեն մթերանոցներ և [illegible] մէջ գտնուած վաճառքներ և կարասիներ խիստ չափաւոր սակագնօք
894 Ի խնդրոյ ներկայացուցիչ Կ. Պոլսոյ
ԳԱՌՆԻԿ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ, Պոլիս, Պահչէ-Գափու, [illegible] խան. 12, 13, 14

ՀԻՆ ՊՐԱՆՏԻ
Ժ. Ֆ. ՄԱԿՆԱՄԱՐԱ
ՔՈՆԻԻՆԱՔ
ՇԱՐԱՆԹ ՖՐԱՆՍՍ.
340

PHOSPHATINE
FALIÈRES

ՖՈՍՖԱՏԻՆ ՖԱԼԻԷՌԸ ամենէն ախորժելի և ամենէն յանձնարարուած սնունդն է տղաքներու համար 6—7 ամսականէն սկսեալ, մանաւանդ կաթը կտրելու պահուն և աճման շրջանի միջոցին։ Կը դիւրացնէ ակռաներուն բուսնիլը, կ'ապահովէ ոսկորներուն լաւ կազմաւորուիլը։
Փարիզ, 6, Վիքթորիա ծառուղի և դեղարանները։ 385

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ
Լիվէրփուլ–Լոնտոն–Անվէրս, Կ. Պոլիս և Օտէսայի միջեւ
ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ ՈՐԴԻՔ և ԸՆԿ.

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Ալպանօ	2000	Ֆլամինկօ	1600	Բալէրմօ	3200
Անճէլօ	3000	Կոլիլէօ	5500	Բաքստէր	1700
Ապօլլօ	5500	Կիդանօ	2200	Բլակօ	1500
Արկօ	2300	Կօզօ	1800	Բօլօ	1000
Արիօզօ	3000	Կրօտօնօ	2200	Քուինօ	2800
Պասսանօ	3000	Հիրօ	2000	Րիալդօ	4400
Պօրօտինօ	2200	Հիտալկօ	3000	Րինալդօ	8200
Պրավօ	2000	Հինտու	7000	Րօլլօ	3000
Պըֆֆալօ	8800	Համպէր	1200	Րօմէօ	3600
Գէյրօ	2600	Այակօ	5000	Րօզարիօ	3500
Գալիբսօ	2500	Ճինօ	2300	Սալէրնօ	4000
Գամէօ	2100	Քէլսօ	2000	Սանդիակօ	8200
Գազօ	2000	Քօլբինօ	4200	Սամբօ	2000
Գօմօ	2700	Քօվնօ	2200	Սիլվիօ	2000
Չիքակօ	5000	Լէօ	2000	Սօրէնտօ	4300
Դիլօ	5500	Լէանտրօ	4500	Թ. Ուիլսըն	3000
Դօլօրատօ	3400	Լիվօրնօ	3000	Թուրսօ	1200
Տիգօ	2500	Մալմօ	1500	Թօլիտօ	2800
Տօմինօ	2500	Մարէնկօ	4300	Թօրրինօ	900
Տուրօ	1800	Մարզէլլօ	6500	Ուրպինօ	5000
Տրաքօ	2100	Միլօ	2000	Վօլթուրնօ	5000
Խայնամօ	2600	Մուրիլլօ	3100	Ըլինօ	3600
Էլտօրատօ	3000	Նէրօ	2000	Զէպրա	1000
Էլէքթրօ	3200	Օրլանտօ	3000	Տիֆայնընս	200
Տըաթօ	2600	Օթէլլօ	5000	Ճըմկօ	200
Ֆալքօն	800	Օզրանօ	4500	Զէրօ	110
Ֆիտօ	700	Օղգօ	2000	Մօսքիթօ	120

Էմփրըզըն Մօնարք 8000 Բիրժըրն Մօնարք 8000
Լըզիըն Մօնարք 8100

Ուղեւորներու համար ամէն դիւրութիւն կընծայուի
Դիմել առ Ձ. ՀԻԼՏ ԵՒ ՈՐԴԻ
Գործակալք
Թիւ 17—18, Քիւչիւք Միւմ
332 խան, Ղալաթիա

EMULSION SCOTT
(ՍԿՕՏԻ ՕՃԱՌԸ)
ՄՈՐՈՒԻ ՁԿԱՆ ՃՈՒՏ ԻՒՂ
Խառնուածք կիր և սոտայով
Պատրաստեալ ձեռամբ ՍԿՕՏԻ և ՊՕՈՒՆԻ ի Նիւ-Եօրք։

Կաթին չափ ախորժահամ է

Մորու ձկան հասարակ իւղէ բոլոր յատկութիւններէն զատ, Իփոֆոսֆիթներու յատկութիւններն ալ ունի

Կը բուժէ Թոքախտը
Կը բուժէ անարիւնութիւնը
Կը բուժէ խոյլերը
Կը բուժէ հազը, ցրտառութիւնները
Կը բուժէ ընդհանուր տկարութիւնը
Կը բուժէ մանկանց ճողածութիւնը

Բժիշկներէն ընդունուած է, տխրոց համ ու հոտ ունի, դիւրամարս է, և ամենէն փափուկ ստամոքսները կը տանին զայն։

Կը վաճառուի գլխաւոր դեղավաճառաց և դեղագործաց քով։
Գործակատարք ի Կ. Պոլիս, ՀԱՄՄԷՐ ԵՒ ՀԱՐՐԵԼ

Պիտի պահէք ձեր գոյնին գեղեցկութիւնն ու թարմութիւնը գործածելով մասնաւոր բրնձափոշին
La VELOUTINE
պատրաստուած ՊԻՍՄՈՒԹՈՎ ձեռամբ
CHles FAY, Parfumeur
PARIS, 9, Rue de la Paix, 9, PARIS

Արտօնատէր Ս. ՏԱՄԱՏԵԱՆ
ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ԼՐԱԳՐԻ